Ватанни севмак иймондандур!

ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ

Ўзбекистон Халқ демократик партиясининг газетаси

Газета 1918 йил 21 июндан чиқа бошлаган

1994 йил 19 февраль, шанба. № 43—44 (21.648). Сотувда эркин нархда.

ДЕҲҚОНЧИЛИК ТАРАҚҚИЁТИ – ФАРОВОНЛИК МАНБАИ

ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИ ЙИҒИЛИШИ

18 февраль куни Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг мажлиси бўлди. Уни республика Бош вазири А. Муталов бошқарди.

Мажлисда қишлоқ хўжалигида иқтисодий ислоҳотни амалга оширишга доир кечиктириб бўлмайдиган чора-тадбирлар, чорвачиликда ислоҳотни такомиллаштириш ва фермер хўжаликларига зарур шарт-шароит яратиш тўғрисидаги масалалар муҳокама этилди.

Республика Президенти Ислом Каримов мажлисда нутқ сўзлади.

Мамлакатимизда қишлоқ хўжалигини юксалтириш долзарб масалалардан биридир. Зеро, келажагимиз, мустақиллигимиз тақдири кўп жиҳатдан иқтисодий ислоҳотнинг қишлоқда қандай жорий этилишига боғлиқдир.

Ислоҳотни кенгайтириш, фермер, шахсий ва ширкат хўжаликларини ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш бугуннинг асосий вазифасидир.

Бизда эса деҳқончилик самарадорлигини ошириш учун мавжуд шарт-шароитдан етарли даражада фойдаланилмаяпти. Республикамизда бошланган иқтисодий ислоҳот, хусусийлаштириш, деҳқон (фермер) хўжаликлари ташкил этиш бу соҳадаги имкониятларни ишга солиши шубҳасиздир.

Қашқадарё вилояти Усмон Юсупов туманидаги ширкатлар жамоаси раиси Ш. Чориқулов, Жиззах вилояти Бахмал тумани фермери Т. Каримов, Фарғона вилояти Ўзбекистон тумани фермери И. Назаров, Сурхондарё вилояти Музробод туманидаги деҳқончилик-фермерлар уюшмаси бошлиғи И. Шойиматов сўзга чиқиб, иш тажрибалари тўғрисида, ислоҳотни татбиқ этишдаги мавжуд муаммо ва камчиликлар хусусида сўзладилар.

Мажлисда халқ хўжалиги тармоқларининг 1993 йилдаги иш якунлари ва республикада иқтисодий ислоҳотни янада чуқурлаштириш чора-тадбирлари тўғрисидаги масала ҳам муҳокама қилинди.

1993 йили иқтисодий ислоҳотнинг биринчи босқичи якунланди. Давлат уй-жой мулки аҳолига хусусийлаштириб берилди. Зарар кўриб ишлаётган давлат хўжаликларининг деярли барчаси мулкчиликнинг бошқа шаклларига ўтказилди. Республикада бозор иқтисодиётини шакллантириш, халқ хўжалигини таркибий қайта қуриш ва иқтисодий мустақиллигимизнинг пойдевори бўлган асосий тармоқларни ривожлантириш, иқтисодий барқарорликни мустаҳкамлаш давом эттирилди. Саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш, капитал қурилиш соҳасида муайян ютуқлар қўлга киритилди. Давлат бюджети даромад ва харажат қисмларининг мақбул нисбати таъминланди. Аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш чора-тадбирлари изчил амалга оширилди.

Бироқ айрим вазирлик, концерн, корпорация ва уюшмалар, вилоятлар иқтисодий қайта ўзгартишлар ва бозор муносабатларини жорий этиш борасида сусткашликка йўл қўйди.

Халқ хўжалиги тармоқларида мулкни давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш баъзан расмият учун амалга оширилди.

Банк муассасаларидаги камчиликлар, айрим туманларда давлат солиғи тўлашдаги нуқсонлар танқид қилинди.

Мажлисда иқтисодий сиёсат тамойилларининг рўёбга чиқарилишини таъминлаш, бозор муносабатларини жорий этиш, ислоҳотнинг барқарорликка ва ижтимоий-иқтисодий тараққиётга таъсирини кучайтириш асосий вазифа экани қайд этилди.

Мазкур масала муҳокамасида Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси раиси Ш. Гатаулин, республика Марказий банки бошқаруви раиси Ф. Муллажонов, Навоий вилояти ҳокими А. Айдарқулов сўзга чиқди.

Вазирлар Маҳкамаси мажлиси муҳокама этилган масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилди.

Мажлисда Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раиси вазифасини бажарувчи Э. Халилов иштирок этди.

ПРЕЗИДЕНТ МАКТУБИ ТОПШИРИЛДИ

Жиззах тумани Ҳамроқул Носиров номидаги жамоа хўжалигида истиқомат қилувчи Низомиддиновлар оиласи Президентимиз Ислом Каримовга мактуб йўллаб, юртбошимизнинг мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш, фуқаролар ҳаётини фаровон қилиш борасидаги саъй-ҳаракатларини қизғин қўллаб-қувватлаб, унинг келгусидаги ишларига катта ривож тилаган эди.

Вилоят ҳокимлигида ана шу оилага Президентимизнинг жавоб мактуби топширилди. Мактубни республика уруш ва меҳнат фахрийлари кенгашининг раиси Б. Раҳимов ўқиб берди. Оиланинг тўнғич фарзанди Бахтиёр Низомиддинов жавоб мактуби учун юртбошимизга сидқидилдан миннатдорчилик изҳор этди.

ДИЛАФРЎЗНИНГ ҚУВОНЧИ

Термиз тумани «Янги ариқ» жамоа хўжалигидаги Абдулла Қаҳҳор номли 17-ўрта мактабнинг 4-синф ўқувчиси Дилафрўз Тошқулова Президентимиз Ислом Каримовга хат йўллаб, Ўзбекистоннинг келажаги бўлмиш ёшларнинг комил инсон бўлиб камол топиши йўлида катта ғамхўрлик ва меҳрибонлик қилаётгани учун юртбошимизга миннатдорлик билдирган эди.

Куни кеча мактабда Дилафрўзга ўқитувчи ва ўқувчилар, жамоатчилик вакиллари иштирокида мамлакат Президентининг дил сўзлари, самимий истаклари битилган ташаккурномаси топширилди. Дилафрўз, унинг дугоналари, синфдош ўртоқлари, ота-оналар, мактаб жамоаси ҳаётида унутилмас воқеа бўлган бу маросим ҳақиқий байрамга айланди.

(ЎзА).

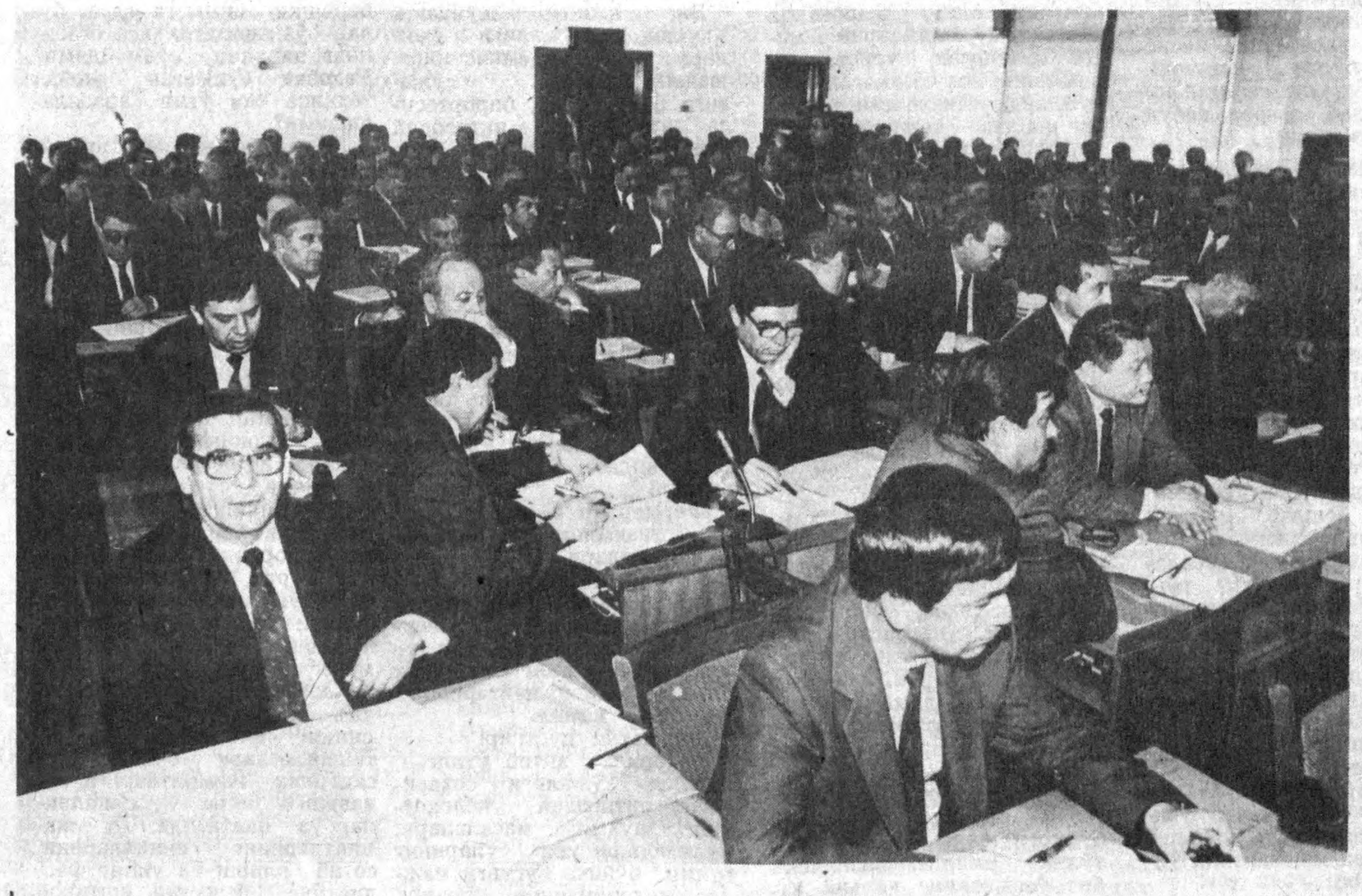

СУРАТДА: йиғилиш пайти. Р. ЖУМАНИЁЗОВ олган сурат (ЎзА).

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИ ЙИҒИЛИШИДА СЎЗЛАГАН НУТҚИ

Ҳурматли ўртоқлар!

Қишлоқ хўжалигининг ҳаётимиздаги аҳамияти ҳақида кўп гапирамиз, мунозара қиламиз.

Бугун жамиятимиз шуни англаб олдики, ҳаётимизни яхшилаш, аҳоли турмуш даражасини кўтариш, иқтисодиётимизнинг самарадорлигини ошириш, халқимизни боқиш, истиқболимизни режалаш — хуллас, қандай муаммо, қандай масалани кўрмайлик, уларнинг аксарияти биринчи навбатда қишлоқ хўжалигиға бориб тақалади. Ҳаммамизни боқадиган, озиқа берадиган соҳа—қишлоқ хўжалиги тармоқларидир.

Мана шунинг учун ҳам, модомики, фаровон ҳаёт қурмоқчи эканмиз, олдимизга халқ турмушини яхшилаш мақсадини қўйган эканмиз, иқтисодий ислоҳотни аввало қишлоқ хўжалиги, қишлоқ ҳаёти соҳасидан бошлашимиз зарур.

Ислоҳот ҳақида гапирганда, мақсадларимизни белгилашда кейинги бир-икки йил мобайнида муҳим бир ҳақиқатни англаб олдик: ислоҳот ислоҳот учун қилинмайди, ислоҳот номига қилинадиган иш эмас, ҳар қандай ислоҳот биринчи навбатда инсон манфаатларини кўзлаб, ҳаётимизни янги босқичга кўтариш учун амалга оширилади.

Маълумки, халқимизнинг 60 фоиздан кўпроғи қишлоқ жойларида яшайди. Шундай экан, ҳамма ташвишларимизни, муаммоларимизни ечишни қишлоқ хўжалиги соҳасидан бошлаш керак эмасми?

Демак, мақсад — қишлоқ хўжалиги соҳасида ишлаб чиқариш самарадорлигини кескин ошириш, қишлоқда яшаётган халқимизнинг ҳаёт даражасини кўтариш, улар учун муносиб шарт-шароитларни яратишдан иборат бўлмоғи керак.

Бунинг учун нима қилиш лозим?

АВВАЛО, қишлоқ аҳолисини иш билан таъминлаш, ишсиз юрганларни ва доимий унумли иш билан банд бўлмаганларни (ҳисоб-китоб бўйича, бундай кишилар икки миллионга яқин) ишлаб чиқариш соҳаларига жалб этиш, уларни ижтимоий жиҳатдан ҳимоялаш зарур.

Бир қарашда бу вазифа инсон хаёлига сиғмайдиган даражада улкан ва оғир кўринади. Аммо бизда бу муаммони ечиш йўли аниқланган.

Республикамизда ишлаб чиқариш соҳасида 6 миллион 300 минг киши банд. Шулардан 3 миллион 700 минг киши қишлоқ хўжалигида ишлайди. Ривожланган давлатларда эса қишлоқ хўжалигида ҳаммаси бўлиб аҳолининг 5—6 фоизигина банд бўлади. Улар етиштирган маҳсулот ўз мамлакати эҳтиёжини қондирибгина қолмасдан, четга ҳам экспорт қилинади. Хўш, биз бу муаммони қандай ҳал қиламиз? Қишлоқ хўжалигида банд бўлган одамларнинг барчасига ер, сув, техника воситаларини етказиб бера оламизми? Уларнинг барчасига иш топиб бера оламизми?

Бу масала нафақат иқтисодий, балки сиёсий масалага айланмоқда. Менинг фикримча, бу муаммони ҳал қилишнинг йўли битта: қишлоқ хўжалигида **унумли ишлайдиган** кишилар қолиши керак, қолганлари бошқа соҳаларга — саноат, хизмат кўрсатиш соҳаларига жалб этилиши лозим. Бизда аҳолининг 9 фоизигина хизмат кўрсатиш тармоқларида машғул, чет элларда эса бу рақам 60—70 фоизни ташкил этади. Энди бизга бир пайкалга юз кишини қўйиб, унумсиз меҳнат қилишнинг кераги йўқ.

БИРИНЧИ НАВБАТДА саноатни, хизмат кўрсатиш соҳаларини қишлоққа олиб келишимиз, маҳсулотни қайта ишлайдиган ихчам корхоналарни қишлоқ заминига жойлаштиришимиз керак.

Кейинги бир-икки йилда ана шу масалани ечиш борасида Ўзбекистонимизда қилинаётган ишларни кўздан кечирсак, ҳар бир юртпарвар инсоннинг қалби қувонади, албатта.

Лекин биз бошлаган бу ишлар катта муаммони ҳал этиш йўлида ташланган дастлабки қадамлардир. Буни очиқ тан олишимиз керак. Бу олижаноб мақсадни ўз зиммасига олган хўжалик ва жонкуяр инсонларга давлат ва ҳукумат ўз ёрдамини, кўмагини бериши лозим.

Айни пайтда сув ва иссиқлик, электр нури, темир йўл ва автомобиль йўллари, умуман коммуникация ва қулайликлар етиб бормаган бўм-бўш чекка қишлоқларимиз ҳам мавжуд. Уларни обод қилиш учун давлатимиз марказлаштирилган жамғармалардан маблағ ажратиши керак. Қурувчилар кучини ана шу ёққа йўналтиришимиз зарур. Бу иш дастлабки берадиган ёрдамимиз бўлур эди.

Шу ҳаракатни жонлантириш ва кўмак бериш мақсадида, ўйлайманки, бугунги вазиятда эндигина иш бошлаб, кучга кираётган кичик корхоналарга солиқ масаласида ҳам муайян имтиёзлар берсак, мақсадга мувофиқ бўлур эди.

Қишлоқ хўжалиги маҳсулотини кўпайтириш, шу тармоқ самарасини юксак даражага кўтариш имкониятларининг чегараси йўқ, деб ўйлайман.

Биз чет элларда бўлганимизда гўзал диёримизни, она заминимизни таърифлар эканмиз, «Бизнинг юртимизда йилига уч марта ҳосил олса бўлади», деб айтамиз. Ажнабий дўстларимиз ҳар гал ҳайратга тушадики, бундай жаннат жой қаерда экан, деб!

Аслида ҳам шундай. **Дунёда ўзбек заминига тенг келадиган заминнинг ўзи йўқ. Ўзбек деҳқонига тенг келадиган заҳматкаш ҳам дунёда топилмайди!**

Лекин, азиз биродарлар, шундай имконимиз бўла туриб, ўша айтилган уч карра ҳосилни оляпмизми? Афсуски, йўқ. Ҳалигача ўша даражага етишни орзу этиб юрибмиз, холос.

Биз ишлаб чиқариш унумдорлигини ўстириш, иш жараёни самарасини ва пировард натижаларни жадаллаштириш мақсадида кўп муаммо ва масалаларга танқидий кўз билан қарашимиз лозим.

БИРИНЧИДАН, бизни боқадиган мана шу ер, мана шу тупроқ. Унинг унумдорлигини оширишимиз керак. Бунинг учун эса, энг аввало, суғориладиган ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилашни, ирригация ишларини устивор мақсад деб қарашимиз шарт.

ИККИНЧИДАН, қишлоқ хўжалигини замонавий технология, техника ва ускуналар билан таъминлаш ҳамда уларнинг ишлаб чиқариш имконияти ва сифати деҳқонларни қониқтирадиган даражада бўлиши керак. Агар лозим бўлса, уларни техника, ўғит ва бошқа керакли жиҳозлар билан арзонроқ, имтиёзли тарзда таъминлашимиз зарур.

Лекин, ўртоқлар, бугунги куннинг энг муҳим вазифаси аграр соҳани, ҳеч муболағасиз айтиш мумкинки, бутун иқтисодиётимизни ҳал қилувчи масала, бу — одамларимизнинг ишга, меҳнатга муносабатини тубдан ўзгартиришдир.

Бу масаланинг ечими — мулкчилик шаклларини ўзгартиришда, мулкни ўз эгасини топиб, унга беришдадир.

Қисқа қилиб айтганда, мулк деган нарса, ишлаб чиқариш воситалари ўзининг ҳақиқий эгасини топиши керак. Деҳқон ўзи ишлаб чиқарган маҳсулотга ўзи тўлиқ эгалик қилиши даркор.

Ана шундагина ишлаб чиқаришнинг шакли, мазмуни, туб маъноси ўзгаради, унинг самараси ва натижалари кўзланган мақсадларга жавоб беради. Яъни, ривожланган, тараққий топган давлатлар қаторида ўзимизни кўришни истасак, унда қишлоқ хўжалик маҳсулотларига бўлган эҳтиёжни қондириш учун халқимизнинг 55-60 фоизи эмас, балки 5-10 фоизи банд бўлиши кифоя қилади. Шунда ҳам биз кутган даромад чиқади, ҳам фаровон ҳаёт таъминланади. **Деҳқон бадавлат бўлса, юртимиз обод бўлиши муқаррардир. Бу ҳақиқатни ҳаммамиз қулоғимизга яхшилаб қуйиб олишимиз керак.**

Охирги икки йил бекорга кетмади, у биз учун катта мактаб бўлди. Шу вақт давомида республикамиз ҳаётида, жамиятимизнинг ижтимоий ҳолатини ўзгартириш, бозор иқтисодиётига ўтиш жараёнида эришган тажрибамиз ва, энг муҳими, қўлга киритган ижобий натижаларимиз Ўзбекистоннинг ўзига хос ва ўзига мос тараққиёт йўли борлигини, шу жумладан, қишлоқ хўжалиги тармоғида ҳам амалга оширилаётган тадбирларимиз тўғри эканини тасдиқлаяпти. Буни халқимиз, кенг жамоатчилик яхши англаяпти.

Айрим чет эл арбоблари ва матбуот вакиллари ҳам бугунги кунда Ўзбекистон тутган йўл эски маъмурий-буйруқбозлик тизимидан бозор муносабатларига ўтишда энг маъқул, энг пухта ўйланган ва энг ижобий йўл эканини очиқ тан оляпти. Мен бу гапни мақтаниш учун эмас, аксинча, сизу биз танлаган ва оғишмай амалга ошираётган ислоҳотдан фахрланишимиз учун айтяпман.

Республикамизда қабул қилинган қонунлар, фармон ва қарорлар қишлоқ хўжалиги соҳасида мулкчилик шаклларини ўзгартириш, хўжаликларга кўпроқ эркинлик бериш, деҳқон (фермер) хўжаликларининг тадбиркорлик фаолиятига кенг йўл очиш масалаларида муҳим омил бўлиб, ҳаётимизда ўз самарасини беряпти.

Асосан охирги икки йил мобайнида ташкил қилинган 14 мингдан зиёд фермер хўжалиги фаолияти, кўпчилик давлат хўжаликларининг, фермаларнинг мулкчилик шаклини хусусий, ҳиссадорлик, жамоа ва ижара мулки шаклига ўзгартириш ўз афзаллигини исботлади. Улар бу йўлнинг тўғрилигини унумли меҳнат натижалари билан оқлаяпти.

Бугун республика қишлоқ хўжалиги, шу жумладан, чорва, пилла, полиз, узумчилик, картошка етиштириш тармоқлари маҳсулотининг 60—70 фоизини давлат тасарруфидан чиқарилган хўжаликлар тайёрлаб бераётгани ана шу ҳақиқатнинг яққол далилидир.

Иқтисодни эркинлаштириш, хусусий мулкни ҳимоя этиш ва тадбиркорликни ривожлантириш ҳақида яқинда қабул қилинган фармон республикамизда ўтказилаётган иқтисодий ислоҳотни сифат жиҳатидан юксак босқичга кўтарадиган, ҳар бир ишбилармон ва тадбиркор учун кенг имкониятлар очадиган, жаҳон бозорига чиқиш йўлимизни кенгайтирадиган, эски маъмурий-буйруқбозлик замонидан қолган тўсиқларни олиб ташлайдиган муҳим бир қарор бўлди, деб айтсак янглишмаймиз, албатта.

Қишлоқ хўжалик соҳасида ўтказилаётган иқтисодий ислоҳотни мазкур фармон кўзи билан танқидий таҳлил қилсак, бу ерда ўтирган кўпчилик раҳбар, мутахассис ва фаолларимизда жуда кўп фикрлар пайдо бўлиши табиий деб ўйлайман.

Қишлоқда аҳоли турмуш шароитини яхшилаш ва меҳнат самарадорлигини ошириш мақсадида ўтказилаётган ислоҳотнинг кўпгина нуқсон-камчиликлари, ҳал этилмаган муаммолари ҳақида хулоса чиқариш ва шу масалалар бўйича замон талабларига мос келадиган, пухта ўйланган қарорларни қабул қилиш вақти келди.

Авваламбор, ислоҳотни жорий қилишдаги тўсиқ ва жиддий нуқсонлар ҳақида.

1. Бу борадаги энг катта душманимиз, бу — ҳар қадамда учраётган расмиятчилик, кўзбўямачилик, ишимизга юзаки қарашдир.

Кўп жойларда хўжаликларда бозор иқтисодиётининг, унинг асл моҳиятини, шарт ва талаблари, маъно ва мазмунини англамай туриб, давлат мулкини шунчаки номига, расмиятчилик учунгина жамоа, ширкат, ижара, ҳиссадорлик ва хусусий мулкка айлантириш ҳолларига дуч келаяпмиз.

Айрим вилоят ва туманларда ҳисобот бериш учун, кўрсаткич учунгина қилинаётган бундай ишларни катта афсус билан таъкидлаш мумкин.

Янги ном ва шаклга эга бўлган хўжаликларда иш услуби ва меҳнатта муносабат ў з г а р м а ё т г а ни, ишчиларни рағбатлантириш, меҳнатга ҳақ тўлаш, иш бошқариш эскича қолганини, энг ёмони ишловчилар ўзларини ишлаб чиқариш воситалари ҳамда чиқарган маҳсулотларининг эгаси сифатида ҳис этмаётганлари, бунинг оқибатида ишга муносабатлари ва топилган даромадга қарашлари мутлақо ўзгармаётганини энг ачинарли ҳол деб биламан.

Барча камчилик ва самарасизликлар айни мана шундай аҳволдан келиб чиқиши турган гап.

Расмиятчиликнинг, тўрачиликнинг, бюрократликнинг энг тарқалган бир кўринишини олиб қарайлик.

Кўпчилик туман ва хўжалик раҳбарлари Президентнинг махсус фармони чиққанидан кейин, шунчаки рапорт учун фермерлар сонини кўпайтиришга киришдилар. Бешта қорамоли бор одамларнинг барчаси «фермер» деб ёзилди. Сўнгра, фермерлар сони шу тарзда сунъий кўпайганидан кейин, умумий ҳисоб-китобга келганда, ўртача кўрсаткич жуда паст бўлиб қолаверди. Ана ундан кейин, айрим ўтмишни қўмсаган раислар: «фермерликнинг самараси кўнгилдагидек эмас!» деб нолишга ўтдилар.

Бугун ҳақиқий, ишнинг кўзини биладиган, насл танийдиган, унумдорлик нималигини амалда исботлаган фермерларнинг ўзи талаб қиляптики, барака топгурлар, келинглар, бизларнинг мақом ва низомларимизни аниқ белгилаб беринглар, лоақал ўттизта йирик қорамоли бўлган одамгина фермер деб ҳисоблансин!

Бу жуда ҳақли талаб, бешта қорамоли бўлиб, ўзини фермер сонига қўшган одам билан элликта, юзта бўрдоқи ёки сермаҳсул соғин сигирни боқаётган ҳақиқий фермерни бир ўринга қўйиш адолатдан эмас. Муносабат меҳ-

(Давоми 2-бетда).

ДЕҲҚОНЧИЛИК ТАРАҚҚИЁТИ — ФАРОВОНЛИК МАНБАИ

(Давоми. Боши 1-бетда).

нат ва маҳсулот кўламига яраша бўлиши керак.

Ҳукумат қарори билан фермерларга ер ажратилди, лекин маҳаллий ҳокимлар ва хўжалик раҳбарлари бу ерни ўзларича аяган бўлдилар. Кўпинча фермерларга тупроғи унумсиз ёки тошлоқ жойлардаги ташландиқ ерларни ажратдилар. Бу ҳам кам, айрим раҳбарларнинг ҳалига қадар бозор иқтисодиёти қонунларини тушуниб етмаганидан, уларнинг фермер аҳлига яхши кўз билан қарамаётганидан дарак беради. Бугун бу ҳолга чек қўйиш муддати келди.

Фермер — бугунги жамиятнинг энг фаол аъзоси. Фаолгина эмас, энг ишончли аъзоси. Бу ҳақиқатни раҳбарлар ўнг қулоғи билан ҳам, чап қулоғи билан ҳам эшитиб олсин. Агар керак бўлса, айрим хўжалик раҳбарлари иш юритишни фермерлардан ўргансин. Қайси куни кенгашда бир сурхондарёлик ёш фермер айтди: «Колхоз менга ер бермади, қўшни туманга бориб сомонни килосини икки ярим сўмдан сотиб олиб келдим, колхознинг 450 гектар бедаси бор, лекин бугун уларнинг ғамлаган озуқаси тугади, менга келиб, сомонимнинг килосини 50 сўмдан сот, деб ялиниб ўтиришди!».

Бундай ҳолларни кўп жойларда кўриш мумкин. Бир томонда — бепарволик, лоқайдлик, эгасизлик, иккинчи томонда — ташаббус ва изланиш, ҳар қандай оғир аҳволдан ҳам чора топиб чиқиб олиш қобилияти!

Яна такрорлаб айтаман: мулк эгасини топган тақдирдагина ишда унум бўлади, натижа бўлади, фойда бўлади!

Ёки банклар билан фермерлар муносабатини олиб кўрайлик. Фермер молнинг яхшисини фақат бозорда олиши мумкин. Ўз ҳисоб счётидан нақд пул сўраб банкка борса, у ерда «Перечисление йўли билан берамиз», деб айтишади. Бозорда нақд пулсиз савдо қилиб бўлмаслигини банк ходими билмайди, деб ўйлайсизми? Билади, жуда яхши билади. Нақд пул беради ҳам, лекин аввал «шапка»сини олиб, кейин беради!

Бу аҳволга ортиқ чидаш мумкин эмас. Биз бу аҳволга чек қўямиз. Керак бўлса, **таъмагирларнинг нафсини** жиловлаш учун Миллий хавфсизлик хизматини жалб этамиз, жиддий, қаттиқ, аёвсиз чораларни кўришдан ҳам қайтмаймиз.

2. Ислоҳот йўлидаги барча ҳаракатларимизни йўққа чиқарадиган яна бир сабаб, бу — республика давлат бошқарув идоралари, иқтисодий ҳукмрон ташкилотлар, вазирлик, концерн ва уюшмалар, шу жумладан, Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, «Ўзмевасабзавотузумсаноат» концерни раҳбарияти, вилоят, туман ҳукмдорлари фаолиятида хўжаликларга нисбатан эскидан қолган маъмурий-буйруқбозлик, қотиб қолган зўравонлик усулларини ишлатиш, ҳисобот сўраш, янгича иш юритмоқчи бўлган хўжаликларни эски қолипларга киритиш ҳаракатлари бардам топмаганидир. Бунга ҳам биз тегишли баҳо беришимиз зарур.

Биз махсус қарор билан давлат буюртмасини бекор қилсак, баъзи вазирликлар ва идоралар ўзлари буюртмасини ўйлаб чиқариб жорий этипти. Совет тузумидан қолган бундай иш услубидан воз кечиш керак.

Бундай иш услублари ва ҳаракатлари, аввалambор, жойлардаги масъул вазифаларда ўтирган раҳбар ва мутахассисларнинг ўз билимини ошириш, ўрганиш, бугунги замон талабларига жавоб бермаслигидан, малакаси етишмаслигидан, сўнгги эски тизим пайтида қотиб қолганидан далолат беради.

Биз яқинда шундай қарорга келдик: ҳар қайси вилоят ва туман раҳбарларини чет элларга юборамиз. У ерлардаги хўжалик юритиш тарзини, фикрлаш йўсинини, меҳнатни ташкил қилишни кўришимиз, ҳар томонлама ўрганишимиз керак. Манфаатли, фойдали битимлар тузиш даркор. Мабодо бу ишлар бугун натижа бермаса, эртага самара бериши муқаррардир.

Шуни очиқ айтиш керакки, расмиятчилик, қоғозбозлик ва билим ҳамда малака етишмаслиги билан бирга айрим жойларда масъул ходимлар томонидан янгиликларга мутлақо зид ёндашувлар содир этилаётганини кузатиш мумкин. Бозор иқтисодиёти йўлида қилаётган ҳаракатларимизнинг афзалликлари ва оқибатини оддий меҳнаткашлар кўзи олдида пастга уришга ҳаракат қилиш ҳоллари ҳам кам эмас.

3. Қишлоқ хўжалиги тармоқида ўтказилаётган иқтисодий ислоҳот борасидаги яна бир муҳим масалага алоҳида эътибор бериш керак.

Деҳқон (фермер) хўжаликлари сонини кескин оширишда, уларнинг меҳнат самарадорлигини ва пировард натижаларини кўпайтиришда ечимини кутаётган муаммо ва масалалар бор.

Шулардан бири, фермер (деҳқон) хўжалиги ва шу хўжалик ташкил қилинган давлат ёки жамоа хўжаликлари, совхоз, колхоз ширкатлари ўртасидаги ўзаро муносабатларни аниқ бир йўлга қўйиш, уларнинг алоқаларини ҳуқуқий замин асосига қуриш зарур.

Биз бунга эришишимиз ёки йўқми, лекин кўпчилик жойларда ислоҳотни татбиқ этишда ҳамма нарса айрим юқори поғонада ўтирган бюрократ шахсларга, уларнинг кайфиятига боғлиқ бўлиб қолган.

Иқтисод, моддий манфаат четда қолади-ю, жумбоқларнинг ечилиши баъзи бир раҳбар шахсларнинг дунёқарашига, бозор иқтисодиётига ва замон талабига қарашларига тақалиб қолаётган ҳолларни кўриш мумкин.

Хусусий мулк эгаси ёки ҳиссадорлик мулкига ўтган хўжалик фаолияти ҳукмдор остонасида ялиниб, сўраб юрмасдан, ҳар доим қонундан мадад топгани маъқул.

Ҳаётимиз, иқтисодиётимизнинг манфаати ва келажаги чамбарчас боғлиқ бўлган ислоҳот ўтказилаётган бир пайтда, тақдиримизни айрим расмиятчи шахс қўлига топшириб қўймасдан, у ким ва қайси лавозим эгаси бўлмасин, барча ҳолларда қонуний асосга, аксарият жамиятимизга маъқул бўлган низом ва бошқа қарорларга таяниб иш юритишимиз даркор. Бу — ҳар қайси ҳуқуқий давлатнинг тажрибасидир.

Айни масаланинг иккинчи жиҳати ҳам бор. Агар биз ўз вазифасини суиистеъмол қилиб, ўз манфаатини ўйлаб, нафс балосига гирифтор бўлиб юрган айрим мансабдорларнинг сонини камайтирмоқчи бўлсак, уларнинг насибасини кесиб қўймоқчи бўлсак, қонуний, ҳуқуқий хужжатларимизни тез тайёрлаб, тезроқ қабул қилишимиз керак.

4. Ечилмаган муҳим муаммолардан яна бири, бу жамоа, ширкат, фермер хўжаликларимиз учун, деҳқончилигимиз учун қишлоқ жойларида қулайлик яратиш; хизмат кўрсатувчи ташкилотларни кооперация асосида ишлайдиган тижоратчиларни уюштириш, бир сўз билан айтганда, қишлоқда керакли шарт-шароитни бунёд этишдан иборатдир.

Бундай ташкилотлар ишини — банк ва суғурта муассасаларидан бошлаб, маиший хизмат, савдо хизмати, техника уюшмалари ва масалаларига, ўғит таъминоти, ветеринария ва зоотехника хизматини — йўлга қўйиш каби муаммолар ҳам ўз ечимини кутиб турибди.

Агар тайёрлов ташкилотларини олиб қарасак, уларнинг кўпчилиги ҳамон эски, марказлаштирилган даврдан қолган сарқит услубларда ишлаяпти. Улар аввал ўзининг фойдасини, ўзининг даромади ва манфаатини ўйлайди, холос.

Шу борада қуйидаги масалаларнинг ечими лозим:

— ким кимга хизмат қилиши керак?

— ким кимнинг ортидан юриши лозим?

— асли ким кимни боқади?

— ким кимдан манфаатдор бўлиши керак?

— деҳқонлар улар учун меҳнат қиладими ёки улар барчаси деҳқонга хизмат қилиши кераками?

— ким кимнинг ортидан кун кўради?

Агар хизмат кўрсатиш соҳасида ишлайдиган кўпчилик раҳбар ва фаоллардан шуларни сўрасангиз, аксарияти тўғри жавоб беролмайди. Нима деганда, уларнинг кўпчилиги эски тизимнинг заминида тарбия олган. Улар бир муҳим ҳақиқатни англамайдики, агар деҳқон бақувват, бадавлат, кучли бўлса, деҳқоннинг ошиғи олчи келса, бундай хизмат ташкилотларининг ҳаммаси ҳам ўз манфаатини кўриши мумкин.

Мана, биргина ўтган мавсумнинг аччиқ тажрибасини олайлик. Республикамизнинг барча туманларида, хўжаликларида, Фарғона водийсини оласизми, Тошкент, Жиззах, Сирдарё ва Самарқанд вилоятларини оласизми, деҳқонларнинг пешона тери ва маҳорати билан мўл ҳосил етиштирилган эди. Аммо табиат инжиқликлари уларга зарар етказди, ҳосилнинг кўп қисми далада қолиб кетди. Етказилган зиённи, йўқотилган даромадни ким қоплайди?

Бугунги давлат суғурта бошқармаси ва унинг жойлардаги ташкилотлари агар қопласа ҳам, худди ўзининг киссасидан бергандек, товоннинг маълум бир қисмини катта азоб-уқубатлардан кейин хўжаликларга қайтариши мумкин, лекин буям гумон.

Тараққий топган давлатлар тажрибасини олсак, эркин иқтисодиёт шароитида яшовчи хўжаликларни мисол келтирсак, суғурта тизимининг ноҳуш келган мавсумларда хўжаликлар зарарини қоплаш тажрибаси ва тартиби мутлақо бошқача.

Чорвадор-фермерлар билан ҳам кўп гаплашамиз. Уларга ихчам сут заводлари, пишлоқ цехлари, колбаса чиқарадиган тармоқлар жуда керак. Сир эмас, сутчиликка ихтисослашган айрим фермерлар сутга харидор тополмай, топширмоқчи бўлган сути йўлда ачиб қолган пайтлари ҳам бўлиб ўтди, ноиложликдан гўшт етиштиришнинг йўлига ўтишга мажбур бўлди. Нима, халқимизга сут гўштга нисбатан камроқ керакми?

Ҳамма нарса керак. Ҳамма нарсанинг ўз харидори топилади. Аммо маҳсулотини қайта ишлаш учун шароит яратилмас экан, фермерларимизнинг оворагарчилиги тугамайди. Ҳар ким ўз ишини қилиши керак. Фермер сут етиштирадими, отасига балли, у етиштирган сутни ўз вақтида харидорга етказиб бериш учун ёрдамчи тайёрлов ташкилотлари, воситачи сервис ширкатлари бўлмоғи шарт. Бу мақсадни тўлиқ амалга оширишни биз ўзимизнинг қатъий вазифамиз деб билишимиз лозим.

Бугунги кунда аҳвол қандай? Фермерлар «Ўзинг учун ўл, етим!» деган қабилда ҳаракат қилишга мажбур. Ахир, ўзингиз ўйланг, у соғган сигирларига қарасинми ёки соғилган сутига харидор излаб йўлларда сарсон югурсинми? Агар унинг сутни қайта ишлаб, сариёғ, қаймоқ, пишлоқ, сузма каби маҳсулотлар чиқарадиган ихчамгина цехи бўлса, олам гулистон эди!

Деҳқон (фермер) хўжаликларига, янги уюшаётган хўжаликларга техника керак, қурилиш материаллари керак, ем керак, хашак керак, эҳтиёт қисмлар керак, гаров эвазига ва узоқ даврга бериладиган чекланмаган банк кредити керак. Кенг кўламда ишни бошламоқчи бўлган ёки иш бошлаб қўйган шундай хўжаликлар айни пайтда хизмат кўрсатадиган ташкилотларга муҳтож.

Уларга ёрдам бериш учун бурчли ташкилотлар, хусусан, моддий-техника таъминоти қўмитаси, «Тадбиркор» банки ва бошқа банклар, Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, «Ўзмевасабзавотузумсаноат», «Узсельхозхимия», Қишлоқ хўжалик фанлари академияси ва бошқалар, шулар қаторида ва балки биринчи навбатда маҳаллий ҳокимликларимиздан ҳам ҳалоллик ва чинакам ҳолислик талаб этилади.

5. Қишлоқ хўжалиги соҳасида ишлаётган иқтисодчи олимлар ҳақида алоҳида гапириб ўтсак, ўринли бўлар деб ўйлайман.

Иқтисодчи олимларимиздан биз қишлоқда кўп тармоқли иқтисодиётни барпо этиш, деҳқоннинг кооперативлари ва бирлашмаларининг умумий меҳнатидан манфаатдорлигини ошириш йўллари ва усуллари тўғрисида аниқ таклифлар кутамиз. Афсуски, бундай тавсиялар бугун йўқ.

Энг қизиғи шундаки, Қишлоқ хўжалиги фанлари академиясининг юздан ортиқ хўжалиги бўла туриб, бирортасида ҳам йирик иқтисодий тажриба ўтказилгани йўқ. Буни қандай тушунса бўлади?

6. Яна бир фикрга тўхталиб ўтишимиз керак. Давлат маблағи билан хўжаликлар топган маблағни ажратиб қўйиш лозим. Деҳқон топган маблағ ва бойликларга кўз олайтириш, деҳқон бўйнига ҳар хил боқиманда ташкилотларни мажбуран осиб қўйиш, уларни деҳқон ҳисобидан боқиш асло чидаб бўлмайдиган ҳолдир!

Фермерлар — аграр ислоҳот тизимининг биринчи қалдирғочлари. Уларнинг қанотини синдирмайлик. Уларни асраш, авайлаш, парваришлаш керак. **Фермерларимиз кўрсатилган бир яхшиликка минг яхшилик билан жавоб қайтаришига имоним комил.**

Ҳурматли дўстлар!

Юқорида айтиб ўтилган қишлоқ хўжалиги соҳасидаги иқтисодий ислоҳотнинг муҳим масалалари, муаммолари ва уларнинг ечими бўйича бугунги мажлис муҳокамасига Вазирлар Маҳкамасининг тегишли қарорлари тайёрланган. Шу қарорларнинг лойиҳалари мутахассислар ва мутасадди ташкилотлар иштирокида вилоят ва туманларда кўриб чиқилди.

Бу қарорларнинг асосий мазмуни ва мақсади нималардан иборат? Келинглар, бир нарсани яхшилаб, узил-кесил англаб олайлик.

Биз кўп тармоқли хўжалик юритишнинг афзалликларини амалда синаб кўрдик. Энди бу тажрибани мамлакат миқёсида ёйиш пайти келди. Янги аграр таркибларда меҳнаткашларнинг ўрни ва таъсири янада ошиши, уларнинг маҳсулот ишлаб чиқариш ва энг муҳими, уни сотишдаги мустақиллиги тўла таъминланиши лозим.

Шу нуқтаи назардан қишлоқ хўжалигини бошқариш таркибида тегишли ўзгаришлар қилишни ҳаётнинг ўзи ва орттирган тажрибамиз талаб қилмоқда.

Хўжаликларнинг молиявий-хўжалик фаолиятларига аралашмаслик ҳақида қўйган талабларимиз бугун фақатгина қоғозда қолиб кетяпти.

Шунинг учун ҳам, вилоят ва туман деҳқончилик-саноат уюшмалари ва бошқа қишлоқ хўжалик органларининг вазифалари ва умуман, ички моҳияти ва шаклини қайтадан кўриб чиқишимиз зарур, деб ўйлайман.

Уларнинг ўрнига хўжаликлар билан шартнома асосида ишлайдиган, хўжаликларга малакали ва моддий ёрдам берадиган ҳиссадорлик ташкилот хизматларини ташкил этишни замон тақозо қилмоқда.

Ҳақли бир савол туғилади: эски деҳқончилик-саноат уюшмалари агросервис хизматига айлантирилса, улар деҳқонлар билан шартнома асосида ишлаб, уларга техникаю ўғит ва бошқа нарсаларни етказиб беришни зиммага олса, бундай уз хизматларига отасининг нархини қўймайдими? Рақобат бўлмаган жойда техника ёки ўғит арзонлашадими?

Йўқ, бундан хавотир олмаслик керак. Талаб бўлган жойда рақобатчи кучлар ва ташкилотлар албатта пайдо бўлади. Яна бир нарсани айтиш керакки, агросервис ташкилотлари учун шу кунгача мавжуд бўлган ички чегараларни олиб ташлаш мумкин. Дейлик, фермер ёки жамоа хўжалиги ўз туманида агросервис тузган шартнома нархидан қониқмаса, қўшни туман агросервиси билан шартнома тузади. Масалани ечишнинг бошқа йўллари ҳам бор. Умуман, биз тадбиркорлик йўлига қўйилган турли ҳудудий ғовларни йўқотиш, мамлакат ҳудудини яхлит ҳис этиш йўлидан борсак, мақсадга мувофиқ бўлур эди.

Қолаверса, «Ўзқишлоқхўжтаъминоттузатиш» қўмитасининг вилоят ва туман ташкилотлари очиқ ҳиссадорлик жамиятларига айланади ва хўжаликлар ўз навбатида бу жамиятларнинг акцияларини сотиб олиши ва унинг фаолиятида бевосита иштирок этиши мумкин.

Қарорда ҳар қайси туманда шартнома асосида техника хизмати кўрсатиш ва барча қишлоқ хўжалик ишларини бажариш бўйича сервис (хизмат кўрсатувчи) пунктлар очилиши белгиланган.

Ҳар бир туманда жамоа хўжаликларига, кооперативларга, деҳқон хўжаликларига ва шахсий хўжаликларга бир хил кўз билан қарайдиган, моддий-техника ресурслари, эҳтиёт қисмлар сотадиган икки-учтадан ихтисослашган дўконлар барпо этиш назарда тутилган.

Аҳолига қишлоқ хўжалиги экинлари уруғи, кўчатлар, минерал ўғитлар сотувчи дўконлар ташкил этиш ҳам қарорда кўрсатилган.

Жамоа, ҳиссадорлик ва хусусий хўжаликларнинг яна бир муаммоси, ташвиши — кредит масаласини ечиш!

Қарорда тегишли банкларимизга биринчи навбатда деҳқон (фермер) хўжаликларига, кичик корхоналарга, кооперативларга керакли моддий-техника, уруғлик, мол, озуқа ресурсларини сотиб олишлари учун, уларнинг мол-мулкларини гаровга қўйган ҳолда, имтиёзли, чекланмаган миқдорда ва 10 йиллик муддатга кредитлар ажратиш топширилган. Олдинги қарорларда белгиланган кредитлар олиш чегаралари олиб ташланади.

Жуда муҳим масалалардан бири, бу — деҳқон (фермер), ҳиссадор ва хусусий мулк эгалари етиштирган маҳсулотларни эркин (келишилган) нархлар бўйича тўсиқсиз қабул қилиб олишдир. Бу масалани ечишда ҳам мутасадди ташкилотларга етарли ҳуқуқ берилган.

Азиз дўстлар!

Ҳаётимизда кўп учрайдиган яна бир масалага эътиборингизни жалб қилмоқчиман.

Бозор муносабатларининг мазмуни шуки, зарар кўриб ишлайдиган хўжаликлар ўз-ўзидан синади. Агар мавжуд мулкчилик шакли иқтисодий самара бермаса, хўжалик аъзолари қачон нонсиз қолишини кутиб ўтирмасдан, айни хўжаликларни мулкчиликнинг бошқа, фойда ва унум берадиган шаклларига ўтказишга имкон бор. Яна такрорлаб айтаман: қолоқ хўжаликнинг синишини кутиб ўтиришга ҳам, давлат томонидан касалнинг оғзига сув томизгандай дотация бериб ўтиришга ҳам имкониятимиз йўқ. Бундай қилиш бозор иқтисодиёти тамойилларига хиёнат бўлур эди!

Уларни бошқа мулк шаклларига ўтказиб, одамларнинг тадбиркорлик ва меҳнат лаёқатларига кенг йўл очиб беришимиз зарур.

Яна бир муҳим гап: биз шу кунга қадар чорвадор фермер ва пахтакор деҳқон хўжаликларига кўпроқ аҳамият бердик. Боғдорчилик соҳасида ҳам ўзгаришлар бўлди, лекин улар нисбатан кам. Янги ҳужжат бу бўшлиқни ҳам тўлдиради. Боғлар ва узумзорларнинг кичикроқ участкалари асосий фондларини сотиб олиш шарти билан хусусий мулк этиб берилади. Ўйлайманки, бу тадбир ҳам иқтисодий эркинликлар кенгайишига жонли мисол бўла олади.

Чорвадор ва деҳқон фермерларнинг, умуман, қишлоқ хўжалик ташкилотларининг техника таъминоти масалалари қарорларда муҳим ўрин тутади. Бугунги кунда техника чиқарувчи завод билан хўжаликлар орасида воситачи, эскича айтганда, даллол кўп. То техника деҳқонга бориб етгунча унинг нархи осмонга чиқиб кетади. Қарорга кўра, завод билан харидор ўртасида бевосита алоқа ўрнатилиши лозим.

Давлат буюртмалари ҳақида. Хўжаликларнинг эркинлигини кучайтириш, уларнинг самарадорлигини ошириш мақсадида давлат томонидан белгиланган буюртмалар, пахта, дон, гўшт ва сут маҳсулотларидан ташқари, барчаси бекор қилинади.

Давлат буюртмаси пахта ва ғалла учун 75 фоиз, гўшт ва сут учун 50 фоиз қилиб белгиланади. Келажакда бу кўрсаткичлар яна камайиб боради.

Қишлоқларда жойлашган қайта ишлаш билан машғул кичик корхоналар, ёрдамчи хўжаликлар учун даромад солиғи миқдори тенг яримга қисқаради. Бу имтиёз эгалари сони яна кенгайиши мумкин. Айни шу тадбирлар, шубҳасиз, ишлаб чиқарувчининг моддий манфаатдорлигини ва иш унумини оширади.

Энг муҳими, ўртоқлар, биз бу қарорларда, бозор муносабатларига ўтиш хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда назорат этувчи, буйруқ берувчи ва ҳисобот сўровчи турли ташкилотларнинг, биринчидан, сони кескин камайиши, иккинчидан, иш услуби қатъиян ўзгариши кераклигини назарда тутганмиз.

Эски замондан қолган, юқоридан туриб кўрсатма бериб юрган ташкилот ва уларнинг раҳбарларини огоҳлантириб қўймоқчиман:

— улар қонунга ва замонга хилоф иш ҳамда тажрибалардан воз кечсинлар, ўша эски пайтларни ҳавас ҳам қилмасинлар! Жазоси қаттиқ бўлади. Буни олдиндан айтиб қўйишимиз керак.

Қишлоқ хўжалигида бевосита ишлаб чиқарувчининг ўзи хўжайин бўлиши шарт. Унинг хўжалик ва молиявий фаолиятига бировларнинг ортиқча аралашувига йўл қўймасликни қаттиқ назоратга олишимиз керак.

Муҳтарам дўстлар!

Кейинги икки йилда ҳаёт бизни кўп машаққатли синовлардан ўтказди, кўп қийинчиликларга дучор қилди. Бунга чидаганлар ҳам бўлди, чидамасдан ўзини четга олганлар ҳам бўлди. Бир чеккада, тўшакни қалинроқ солиб, ўтмиш қачон қайтаркин, деб кутиб ётганлар ҳам бўлди.

Эски тизим ва эски ҳаётни қўмсаётган шахсларга аниқ жавоб беришимиз керак, деб ўйлайман.

Бугун биз ўзимизни анча тутиб олдик, қаддимизни анча ростладик, анча тажрибага эга бўлдик. Ўзбекистон учун олға юришдан, ислоҳотни изчил амалга оширишдан ўзга йўл йўқ. Буни каттаю кичик — ҳаммамиз англаб олишимиз лозим.

Халқимиз ислоҳотни қўллаб-қувватлаб, фаровон ҳаётга эришиш мақсадида белини қаттиқ боғлаб меҳнатга киришди.

Ислоҳотларимизнинг муваффақияти барчамизнинг тақдиримизни ва келажагимизни ҳал этади. Мана шу олижаноб меҳнатингизда ҳаммангизга доим омад ёр бўлсин! Юртимиз тинч ва омон бўлсин!

ЙЎЛИНГ ОЙДИН БЎЛСИН, НАРГИЗА!

«...Инсон қанчалик баркамол бўлса, у яшаётган маскан шунчалик кўрку чиройга эга бўладики, бу унинг халқи, одамлари нақадар бой маънавиятга, яратувчилик куч-қудратига эгалигидан далолат беради. Сен ана шундай юрт ва халқ фарзандисан. Истайманки, сен ҳам улуғ аждодларинг анъаналарини давом эттирасан, ота-онанг каби Ватан учун фидойи бўлиб етишасан».

Юқоридаги сатрлар республикамиз Президенти Ислом Каримовнинг Тошкент шаҳридаги ўзбек-турк қизлар лицейи ўқувчиси Наргиза Каримовага йўллаган жавоб хатидан олинди.

Энди Наргиза ҳақида. Маълумки, Президентимизнинг махсус Фармони асосида республика ҳудудида ўтган йили еттита ўзбек-турк лицейи очилган бўлса, бу йил уларнинг сони 28 тага етди. Шу жумладан, Тошкентнинг Юнусобод даҳасида ҳозирча яккаю ягона қизлар лицейи фаолият бошлади. Лицейда, ўзбек тилидан ташқари, инглиз ва турк тиллари ўргатилади. Бундан ташқари, одобнома, дин тарихи, жуғрофия дарслари ҳам ўтилади. Дарслар жонли, қизғин, эркин мулоқотга асосланганлиги билан шўро мактаблари тартибидан буткул фарқ қилади. Инглиз тилини жадал ўзлаштирган ўқувчилар юқори босқичларда химия, физика, математика каби фанларни ҳам шу тилда ўрганади. Бу ерда қизларимизнинг уйдагидек яшашлари, таълим олишлари учун керакли шарт-шароит яратилган. Наргиза Чилонзор туманидаги 200-мактабнинг 6-синфини аъло баҳоларда тугатгач, синов-танловлардан муваффақиятли ўтиб, Тошкентда очилган ана шу илк ўзбек-турк қизлар лицейи ўқувчиси бўлди.

Абдувоҳид ТУРАЕВ олган сурат.

Ҳар тонг мамлакатимиз раҳбарининг лицей биносига кираверишдаги суратига миннатдорлик туйғуси ила боқиб ўтар экан, Наргизанинг ўйидан турнақатор саволлар кечарди. Президентлари оддий одамлар ҳам байрамлар ҳамда туғилган кунлари билан табриклаши мумкинмикин? Оддий одам, масалан, мактаб ўқувчиси мамлакат раҳбарига мактуб ёза оладими? Саволлар бора-бора қарорга айланди. Наргиза юртбошимизга мактуб йўллаб, илм олиш йўлида яратилган имкониятлар учун, ёш авлодга кўрсатилаётган эътибор ҳамда оталарча ғамхўрлик учун миннатдорлик тўла дил сўзларини изҳор этди.

Куни кеча Президент девони ва республика Халқ таълими вазирлигидан вакиллар ўзбек-турк лицейида бўлиб, Наргизага Ислом Каримовнинг жавоб мактубини топширдилар.

— Президентимизнинг мактуби нафақат Наргизага жавоб хати, балки, умуман, таълим соҳасига эътибордир, — дейди республика халқ таълими вазири Жўра Йўлдошев. — Энди ана шу юксак эътиборни оқлашимиз керак. Маориф ходимлари, қолаверса, ўқувчиларимиз ҳам бу масъулиятни ҳис этишларини истардим. Чунки, бугунги намунали ўқувчи эртанги куннинг илғор тадбиркори, ўқитувчи ёхуд шифокоридир. Юртбошимиз таъкидлаганидек, Ўзбекистоннинг порлоқ келажагини ёшларимиз яратади.

Бугунги кунда республикамизда барча жабҳалар қатори таълим соҳасида ҳам туб ўзгаришлар, ислоҳотлар бошланди. Ўзбек-турк қўшма лицейлари тажрибасига таяниб, шарқ тиллари, нафис санъат лицейлари, шунингдек, иқтисодий, ҳарбий ва бошқа йўналишларда 50 дан ортиқ лицей очилди. Уларда 17 минг ўсмир таълимнинг янгича усулларида билим олмоқда.

Айни пайтда Халқ таълими вазирлиги Япония, Америка Қўшма Штатлари каби мамлакатлар таълим тизимининг ўзига хос томонларини ўрганиб, илғор тажрибаларни республика таълими соҳасига жорий этиш йўлида изланмоқда.

(ЎзА).

• *ХДП ҳаётидан*

ИСЛОҲОТЛАРНИНГ ҲУҚУҚИЙ КАФОЛАТИ

Ўзбекистон ХДП Чирчиқ шаҳар кенгаши ташаббуси билан шаҳар ва туман ҳокимияти ходимлари, партия фаоллари, хўжалик, корхона ва муассасаларнинг раҳбарлари, жамоат ташкилотларининг вакиллари иштирокида иқтисодий ислоҳотларнинг ҳуқуқий кафолати мавзуига бағишланган учрашув бўлиб ўтди.

Учрашувда Ўзбекистон ХДП Марказий Кенгаши котиби, Тошкент ҳуқуқшунослик институтининг ректори, ҳуқуқшунослик фанлари доктори Акмал Саидов «Республикамизда иқтисодий ислоҳотларни амалга оширишнинг ҳуқуқий кафолатлари» мавзусида маъруза қилди. У Ўзбекистон Президенти И. А. Каримов раҳбарлигидаги ҳукуматимизнинг мамлакатимизда туб иқтисодий ислоҳотларни амалга ошириш йўлида олиб бораётган сайъи-ҳаракатлари, хусусийлаштириш, мулкчиликнинг турли шаклларини вужудга келтириш, тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш ва ривожлантиришга қаратилган сўнгги қонун ва фармонларнинг катта аҳамияти ҳақида батафсил тўхталди. Тингловчиларнинг саволларига жавоб қайтарди.

Учрашувда Ўзбекистон ХДП Тошкент вилоят кенгашининг биринчи котиби Ў. Турғунов, Чирчиқ шаҳар ҳокими Д. Азизхўжаевлар иштирок этдилар.

ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КЕНГАШИ МАТБУОТ МАРКАЗИ.

РАҲБАР ДОНИШМАНД БЎЛМОҒИ КЕРАК

Халқ демократик партияси Сурхондарё вилояти кенгаши бугунги куннинг талабидан келиб чиқиб, ишлаб чиқариш жамоалари раҳбарларининг иқтисодий ва ҳуқуқий билимларини ошириш мақсадида ўқув ташкил қилиш ташаббуси билан чиқди. Ташаббус вилоят ҳокимлиги томонидан маъқулланди. Пировардида ҳокимликнинг ҳамда кенгаш раҳбар ходимларининг ўқуви тўғрисида қўшма қарор қабул қилинди.

Президентимиз томонидан олға сурилаётган ва амалга оширилаётган мамлакатимиздаги туб иқтисодий ислоҳот тамойиллари, бугунги куннинг йўриғи ва муаммолари ишлаб чиқариш жамоалари етакчиларидан чинакамига донишмандликни, тадбиркорлик билан ишлашни тақозо қилмоқда. Қўшма қарор бўйича жойларда ташкил этилган машғулотларда масаланинг шу томонига катта эътибор берилаётир. Тажрибалар умумлаштириляпти. Муаммоларнинг ечимини топиш бўйича мунозаралар қизғин тус оляпти. Бозорни истеъмол моллари билан тўлдиришнинг имкониятларига илмий ва амалий жиҳатдан муносабат билдириляпти.

Ранг-баранг мавзулардаги қисқа муддатли машғулотлар вилоят ҳамда туманлар миқёсида ўтказиляпти. Машғулотларни савияли ўтказишда жойлардаги партия фаоллари бош-қош бўлмоқдалар.

О. УСАНОВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

ВИЛОЯТ ПАРТИЯ КЕНГАШИ ПЛЕНУМИ

ҚАРШИ. («Ўзбекистон овози» мухбиридан). Бу ерда ХДП Қашқадарё вилояти кенгашининг пленуми бўлиб ўтди. Пленумда «Ўзбекистон ХДП Марказий Кенгаши пленуми якунлари ва республика Президенти И. А. Каримовнинг Олий Кенгашнинг XIV сессиясида сўзлаган нутқидан келиб чиқадиган вазифалар ҳақида»ги масала кўриб чиқилди. Бу тўғрида вилоят партия кенгашининг биринчи котиби Фармон Омонов маъруза қилди.

Шунингдек, пленумда вилоят партия кенгашининг иккинчи котиби Арслон Жабборовнинг «Ўзбекистон ХДП Миллий истиқлол мафкурасини ҳаётга жорий этиш юзасидан вилоят партия ташкилотларининг вазифалари» ҳақидаги маърузаси тингланди ва муҳокама қилинди.

Пленумда Қашқадарё вилояти партия ташкилоти 1993 йил бюджетининг ижроси ва 1994 йил бюджети тўғрисидаги масала ҳам кўриб чиқилди.

Ёшлар Иттифоқи вилоят қўмитасининг биринчи котиби Д. Аллаев ХДП вилоят кенгаши ижроия бюроси аъзоси этиб сайланди. Йиғилишда кўрилган масалалар юзасидан қарорлар қабул қилинди.

М. КАРОМОВ.

ВАТАНПАРВАРЛИК — СУҲБАТ МАВЗУИ

Тошкент Давлат Университети хорижий филология факультетининг талабалари билан ватанпарварлик ҳақида катта давра суҳбати ўтказилди.

Талабалар Президентимиз Ислом Каримовнинг Она Ватанимизнинг иқтисоди, сиёсий вазияти, маданияти соҳасида олиб бораётган катта ишлари ва ёшларга ғамхўрлигидан мамнун эканликларини билдирдилар. Суҳбатда академик Э. Юсупов, профессор А. Аюпов, доцентлар Ҳ. Жалилов, А. Ҳожибоев ва бошқалар ҳам иштирок этиб, ёшларнинг таълим-тарбия соҳасидаги вазифалари ҳақида сўзлаб бердилар. Давра суҳбати талабаларнинг ватанпарварлик ҳақидаги энг яхши шеър ва мақолаларининг танлови билан тугалланди.

Нурилла ТОШБОЕВ,
ТошДУ талабаси.

• *Фармон ва ижро*

МАҚСАД—ИЧКИ БОЗОРНИ ТЎЛДИРИШ

ҚАШҚАДАРЁ ВИЛОЯТ ҲОКИМЛИГИДА «ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ» ГАЗЕТАСИ ДАВРА СУҲБАТИ

Муҳтарам муштарийларда Ўзбекистон Президентининг «Иқтисодий ислоҳотларни янада чуқурлаштириш, хусусий мулк манфаатларини ҳимоя қилиш ва тадбиркорликни ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Фармони катта қизиқиш уйғотмоқда. Қашқадарё вилоят ҳокимлигида ўтказилган «Ўзбекистон овози» газетаси давра суҳбатида ушбу фармонда кўзда тутилган вазифалар амалий тарзда муҳокама қилингани бежиз эмас. Давра суҳбатини вилоят ҳокимининг иқтисодий масалалар бўйича ўринбосари Ризо Насимов бошқариб борди.

— Президентимизнинг Фармони, — дея гап бошлади **Р. Насимов,** — бозор иқтисодиётига ўтиш жараёнларини тезлаштиришда ҳал қилувчи аҳамиятга эга. Меҳнаткашлар бу тарихий ҳужжатни хурсандчилик билан кутиб олдилар. Вилоятда кўп укладли иқтисодиётни шакллантириш, бозор муносабатларини ривожлантириш, мулкчиликнинг хилма-хил шаклларини ва рақобатлашув муҳитини яратиш муҳимдир. Шундай қилиш бозор иқтисодиётига ўтишнинг асосий омили бўлиб қолмоқда.

Дастлабки босқичда хусусийлаштириш савдо, умумий овқатланиш, маиший хизмат кўрсатиш, маҳаллий саноат ва деҳқончилик саноати корхоналарида амалга оширилди. Кичик бизнесни ривожлантириш бўйича амалий қадамлар ташланди. Хусусийлаштирилган саноат корхоналари ишлаб чиқараётган маҳсулотлар ва хизмат кўрсатиш ҳажми йилига 7,1 миллиард сўмни ташкил этмоқда, Агросаноат мажмуида 128 та хўжалик ва 135 та чорва фермаси янги мулк шаклига ўтказилди. Вилоятдаги 36 минг уй-жойдан 35,5 мингтаси хусусийлаштирилиб, аҳолидан 274 миллион сўм маблағ давлат ҳисобига ўтказилди.

Ражаб ХИДИРОВ, вилоят давлат мулкини бошқариш ва хусусийлаштириш бошқармаси бошлиғи: — Ўтган йили бошқармамиз томонидан 52 та корхона ҳиссадорлик жамиятига, 119 та хўжалик жамоага, 1710 та корхона хусусий ва 3 та корхона ижара корхонасига айлантирилди. 44 корхона қайта рўйхатдан ўтказилди. Маҳаллий саноат, аҳолига маиший хизмат кўрсатиш ва «Қашқадарёсавдо» концернига қарашли корхоналар давлат тасарруфидан чиқарилди ва мулкчиликнинг турли шаклларига ўтказилди.

Вилоят матлубот жамиятлари уюшмаси ва тайёрлов-савдо бирлашмасига қарашли қатор дўконларга ҳам мулк эгасини тасдиқловчи давлат ордери берилди. «Ўзгўштсутсаноати» давлат акционерлик бирлашмасига қарашли 23 та корхонадан 20 таси давлат тасарруфидан чиқарилди. Бу ишлар давом эттирилмоқда.

Ҳокимлик ва вилоят давлат мулкини бошқариш ва хусусийлаштириш бошқармаси бу соҳада 1994—1995 йилларга мўлжалланган муҳим дастурни ишлаб чиқдилар. Шунга биноан, биринчи навбатда вилоятдаги қурилиш мажмуини давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш керак.

Қурилиш тармоғида бюрократик ва буйруқбозлик ҳолатлари мавжуд. Эндиликда чет эл сармоядорларини жалб этиш имкониятларини яратишимиз керак. Давлат транспорт корхоналари ҳам хусусийлаштирилди. Қарши ва Косон ёғ-экстракция заводлари, дон маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳудудий бирлашмаси таркибидаги корхоналар, «Ўзбекистон почтаси» концерни, вилоят маиший хизмат уюшмаси, Соғлиқни сақлаш вазирлигига қарашли корхона ва муассасаларни шахсий ва жамоа мулкига айлантирмоқчимиз.

Йўлдош АНОРОВ, вилоят молия бошқармаси бошлиғи: — Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Иқтисодий ислоҳотларни янада чуқурлаштириш, хусусий мулк манфаатларини ҳимоя қилиш ва тадбиркорликни ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Фармони бозор иқтисодиётига босқичма-босқич ўтишнинг асосий йўналишларини белгилаб берди.

Фармонда ёпиқ турдаги ҳиссадорлик жамиятлари фаолиятида фуқароларнинг эркин қатнашишлари назарга олинган. Улар очиқ акционерлик жамиятларига айлантирилса, корхона иқтисодиётининг ривожига катта таъсир кўрсатади ва республикага хорижий сармояларнинг кириб келишига йўл очади. Республикада кўчма мулк-савдо ҳамда фонд биржаларининг ташкил этилиши ҳам хусусийлаштиришга ижобий ёрдам кўрсатади. «Ким ошди» савдосини ташкил этишга йўл очади. Молия вазирлиги ҳузурида мамлакат ва хорижий инвестициялар суғуртаси бўйича давлат компанияси ташкил этилса, чет эл сармоялари сақланишига кафолат беради. Шунга биноан, биз мутахассис кадрлар таркибини қайта кўриб чиқаяпмиз.

Фозил ТОШПУЛАТОВ, вилоят акционерлик концерни раиси: — Президент Фармонини савдо ходимлари ҳам масъулият, ҳам қувонч билан кутиб олдилар. Хусусийлаштириш жараёни янада тезлашади. Дарҳақиқат бусиз бозор иқтисодиётини амалга ошириш қийин. Фармонга биноан, савдо ташкилотлари эмин-эркин ҳаракат қилишлари учун кенг йўл очилди. Биз шу кунгача Ҳамдўстликдаги 7 мамлакатда савдо уйлари очган эдик. Республика ҳудудидан бирор нарса олиб чиқиш мушкул эди. Рухсатнома олиш учун ойлаб сарсон бўлардик.

Энди лицензиялар олиш анча осонлашди. 1995 йил 1 июлгача пошлина тўланмаслиги нур устига аъло нур бўлди. Бизда хусусий сармоядорлар кўп. Улар шаҳарларнинг ҳокимликларига аҳоли гавжум яшайдиган жойларда хусусий дўконлар қуриш учун жой беришни сўраб ариза беришаяпти. Тўғри, бу борада Косон, Муборак, Шаҳрисабз шаҳарларида диққатга сазовор ишлар амалга оширилмоқда. Биргина Муборак шаҳрида бозор атрофидан 26 та хусусий дўконга жой ажратилди. Бу яхши, афсуски, хусусий дўконлар масаласи ҳозирча тўла ечимини топгани йўқ.

Хусусийлаштириш катта наф бермоқда. Бундан мулк эгалари ҳам, харидорлар ҳам манфаатдор. Қарши шаҳридаги жамоа мулкига айланган Марказий универмаг (раҳбари Неъмат Аҳмедов), Муборак шаҳридаги «Дилфуза» шахсий дўкони (мулк эгаси Жониқул Хўжақулов) иши ибратли. Ҳозирча 26 та шундай дўкон фаолият кўрсатмоқда. Улар тармоғини янада кенгайтирамиз. Қўшма корхоналар ташкил этиш, ишбилармонларни жойларга юбориб, ҳар хил товарлар олиб келиш билан ички бозорни тўлдирамиз. Шундагина Президент Фармонига амалий иш билан жавоб берган бўламиз.

Абдураҳмон АШУРОВ, ҳокимлик савдо ва маиший хизмат кўрсатиш бўлими мудири: — Ижозатнома олиш лозим бўлган маҳсулотлар рўйхатини анча камайтириш, давлат эҳтиёжлари учун буюртмаларни қисқартириш, улгуржи ярмаркалар ва хом ашё биржалари мавқеини ошириш, очиқ тусдаги акционерлар жамиятини барпо этиш Фармонда белгилаб қўйилганлиги айни муддао бўлди. Бу, иқтисодиётни мушкул аҳволдан чиқаришнинг бирдан-бир йўли, албатта.

Жалил БОЙМАТОВ, вилоят матлубот жамиятлари уюшмаси раисининг биринчи ўринбосари: — Чиндан ҳам Фармон тадбиркорларга ички бозорни маҳсулотлар билан тўлдиришга катта имкониятлар яратди. Эндиликда ташқи савдога ҳам эътибор кучаяди. Ўтган йили Россия шаҳарларида 7 та дўкон очдик. Бу йил яна 3 та дўкон очмоқчимиз. 300 миллион сўмлик маҳсулот жўнатиб, у ердан керакли буюмларни олиб келдик. Шу пайтгача хом ашё алмашишда жуда қийналардик. Хайрият, бу борадаги муаммо ҳал этилди. Савдо-сотиқ ишларимиз янада равнақ топади, деган умиддамиз.

Иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш учун хусусий мулк тараққиётига йўл очиш керак. Вилоят матлубот жамиятларига қарашли 27 та ташкилотда 991 нафар шахсий дўкондор бор. 1081 киши акционерликка ўтиб ишлаяпти. Бу ўринда Шаҳрисабз, Китоб, Бешкент шаҳарлари, Нишон тумани ва Пўлоти матлубот жамиятлари иши, И. Холиёров, Ғ. Исломов, Б. Шарипов каби оилавий дўконлар иши диққатга сазовор.

Биз ҳозирги кунда дўконларимизни сармоядор чет эл фуқароларига ҳам сотиш учун тайёргарлик кўраяпмиз.

Ғайбулло АМИРҚУЛОВ, Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий фаолият миллий банкининг Қарши бўлим бошқарувчиси: — Фармонда республика банклари тизими, шу жумладан Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий фаолият миллий банки олдига ҳам қатор вазифалар қўйилди. Фармоннинг 5—6 бандларида чет эл валютасидаги касса операцияларини муваффақиятли амалга ошириш, хусусий тадбиркорлик фаолиятини ҳар томонлама рағбатлантириш каби масалалар кўзда тутилган.

Шунга кўра, миллий банкнинг Қарши бўлими ўз мижозларига тўлиқ ҳажмда юридик ҳамда жисмоний шахсларга миллий ва чет эл валютасида кредит ҳисоб-китоб ва касса хизмати, халқаро банк ҳисоб-китоб операциялари хизматини кўрсатиб келмоқда.

Баҳриддин ҲАМИДОВ, вилоят солиқ бошқармаси бошлиғи ўринбосари: — Фармон тадбиркорлар олдида турган тўсиқлар ва уларнинг фаолиятини чеклашга қаратилган бюрократик тўсиқларга барҳам беради. Эндиликда вилоятимизда 800 га яқин корхона, 150 та ширкат, 330 га яқин хусусий корхона, 2405 та фермер-деҳқон хўжаликлари ва 20 дан зиёд қўшма корхона фаолият кўрсатмоқда.

Шу йилдан бошлаб Ўзбекистон жиноят кодексидан чайқовчилик, яъни савдогарчилик билан шуғулланувчиларга нисбатан қўлланиладиган модда олиб ташланди. Бу тадбиркорлар манфаати ҳимояланганлигини кўрсатади. Фармон солиқчилар зиммасига ҳам катта масъулият юклайди. Шунга жавобан ўз ишимизни пухта бажармоғимиз, вилоят, шаҳар ва туманларда мутахассис кадрлар тизимини вужудга келтиришимиз, фуқароданми, хусусий дўконданми, даромадига қараб солиқ ундирмоғимиз керак.

Шавкат ГИЗАТУЛИН, вилоят ташкилий-иқтисодий алоқалар бошқармаси бошлиғи: — Республика Президентининг 21 январдаги Фармонига биноан, устав фондларида хорижий валютадаги тушумдан солиқ тўлашдан беш йилга озод қилинади, дейилган. Шунинг учун ҳам вилоятимизда ташкил этилаётган ҳар бир қўшма корхона рўйхатдан ўтгандан сўнг ишлаб чиқариш фаолиятини бошламоғи, устав фондларидаги хорижий сармояларнинг ҳиссасини кўпайтириб бормоғи лозим.

Фармонда иқтисодий ислоҳотнинг бошқа соҳалар билан бир қаторда ташқи иқтисодий алоқа қилувчилар фаолиятини яхшилайдиган бир қатор янгиликлар бор. Жумладан, Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлиги лицензияси билан экспорт қилинадиган 26 турдаги маҳсулот ва товарлар рўйхати тасдиқлаганлиги яхши бўлди.

Бундан кўриниб турибдики, ҳукуматимиз маҳсулотларни экспорт қилишда бизларга эркинлик беришга, корхоналарни валютага товар сотишга қизиқтиришга ва пировард натижада ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлар сифатини яхшилашга, улар жаҳон талаблари даражасида бўлиши учун шарт-шароит яратишга эътибор қаратмоқда.

Шавкат РАЖАБОВ, вилоят тадбиркорлар уюшмаси раиси: — Президентимиз Ислом Каримов Ҳиндистонга борганида бизнесменлар билан учрашганди. Ўшанда ишбилармонлар фаолиятига юксак баҳо бериб, мен тадбиркорларга энг яқин кўмакдошман деган гапни айтганди. Президентимиз сўзининг устидан чиқмоқда. Республикада ва вилоятда тадбиркорликни ривожлантириш бўйича муҳим тадбирлар амалга оширилаяпти.

Уюшмамизнинг биринчи галдаги вазифаси бу ҳаракатни қўллаб-қувватлаш ва тараққий эттиришдан иборат. Президент Фармони бу соҳада дадил парвоз қилишимизда қанот бахш этади.

Тўғри, бу борада муаммоларимиз ҳам бор. Тадбиркорларни маблағ билан таъминлаш етарли эмас. Акцияларни чиқариш қийин бўлаяпти. Бу нормативларни Вазирлар Маҳкамаси ёки Молия вазирлиги даражасида кўриб чиқиш кераккка ўхшайди. Тадбиркорларимиз Ўзбекистон, Қозоғистон, Қирғизистон Республикалари ўртасида тузилган ягона иқтисодий макон ва ушбу фармонда илгари сурилган вазифаларнинг натижаларига умид билан қарамоқдалар.

Одил БОЗОРОВ, вилоят «Тадбиркор» банки бошқарувчиси ўринбосари: — Ишимизда камчиликлар ҳам йўқ эмас, Имтиёзли кредит сармояларининг тақчиллиги сабабли деҳқон (фермер) хўжаликлари, шахсий ёрдамчи хўжалик эгалари тасарруфидаги кичик корхоналарнинг имтиёзли кредитга бўлган талабини тўла қондириш қийин кечаяпти. Ўйлаймизки, яқин кунларда бу жумбоқлар ўз ечимини топади.

Фозил ҚАРШИЕВ, «Каршитермопласт» компанияси қошидаги кичик корхона бошлиғи: — Биз шундай фармон қабул қилинишини кўпдан бери кутиб юргандик. У қалбимизни қувончга тўлдирди, ғайратимизга ғайрат қўшди. Чунки, биз асосан хом ашёни Россиядан товар айирбошлаш эвазига олардик. Энди маҳсулот жўнатишимизга тегишли рухсатнома ҳам қийинчиликсиз берилади. Ўтган йили 25 миллион сўмлик полиэтилен қувурлар ишлаб чиқарган эдик. Бу йил маҳсулот чиқаришни икки баробар кўпайтирамиз.

Кичик корхонамиз ишлаб чиқараётган қувурлар канализация ва водопровод тармоқларига жуда зарур. Албатта, ишимизнинг ривожи банклар етарли миқдорда маблағ билан таъминлашига ҳам боғлиқ.

Хуррам ҚОБИЛОВ, вилоят саноат ва қурилиш банки бошқарувчиси: — Кичик корхона бошлиғи маблағ билан таъминлаш муаммосини кўтарди. Жуда тўғри масала. Афсуски, маблағ таъминотида оқсаяпмиз. Бир магазин қурилиши учун ҳам республикадан рухсат олишга тўғри келади. Бюрократлик шунчалик илдиз отганки, оддийгина ишни ҳам ўз вақтида битказа олмайсиз.

Хўш, нега етарли миқдорда имтиёзли кредит бериш мумкин эмас? Ҳатто акциялар чиқаришга ҳам рухсат берилмаяпти. Ажратилаётган маблағлар жуда оз. Баъзи соҳаларда ҳуқуқимиз ҳозир ҳам чекланган. Президентимиз Фармонига кўра, бу тўсиқ ва зиддиятлар олиб ташланади, деган фикрдамиз.

* * *

Давра суҳбатида яна бир қанча муҳим фикрлар ўртага ташланди. Фармонда, жумладан, ҳокимликлар ва юқори бошқарув органлари томонидан мулкчилик шаклидан қатъий назар корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг молиявий-хўжалик фаолиятига ҳар қандай аралашишга йўл қўйилмайди, деб ҳисоблансин, деган сатрлар бор. Жойларда ҳокимликлар бундан тегишли хулоса чиқариб, хом ашё таъминотида амалий ёрдам кўрсатмоқлари лозим.

Ислоҳотларни янада чуқурлаштириш учун ҳаракат қилаётган ҳар бир кишига истиқболли йўл очиб бермоқ зарур. Шундагина қийинчиликлар ортга чекинади. Бозорларимиз маҳсулотга, дўкон пештахталари молга тўлади. Халқимиз барқарор, фаровон ҳаёт кечиради. У кунлар яқин...

Давра суҳбатини Мусо КАРОМОВ ёзиб олди.

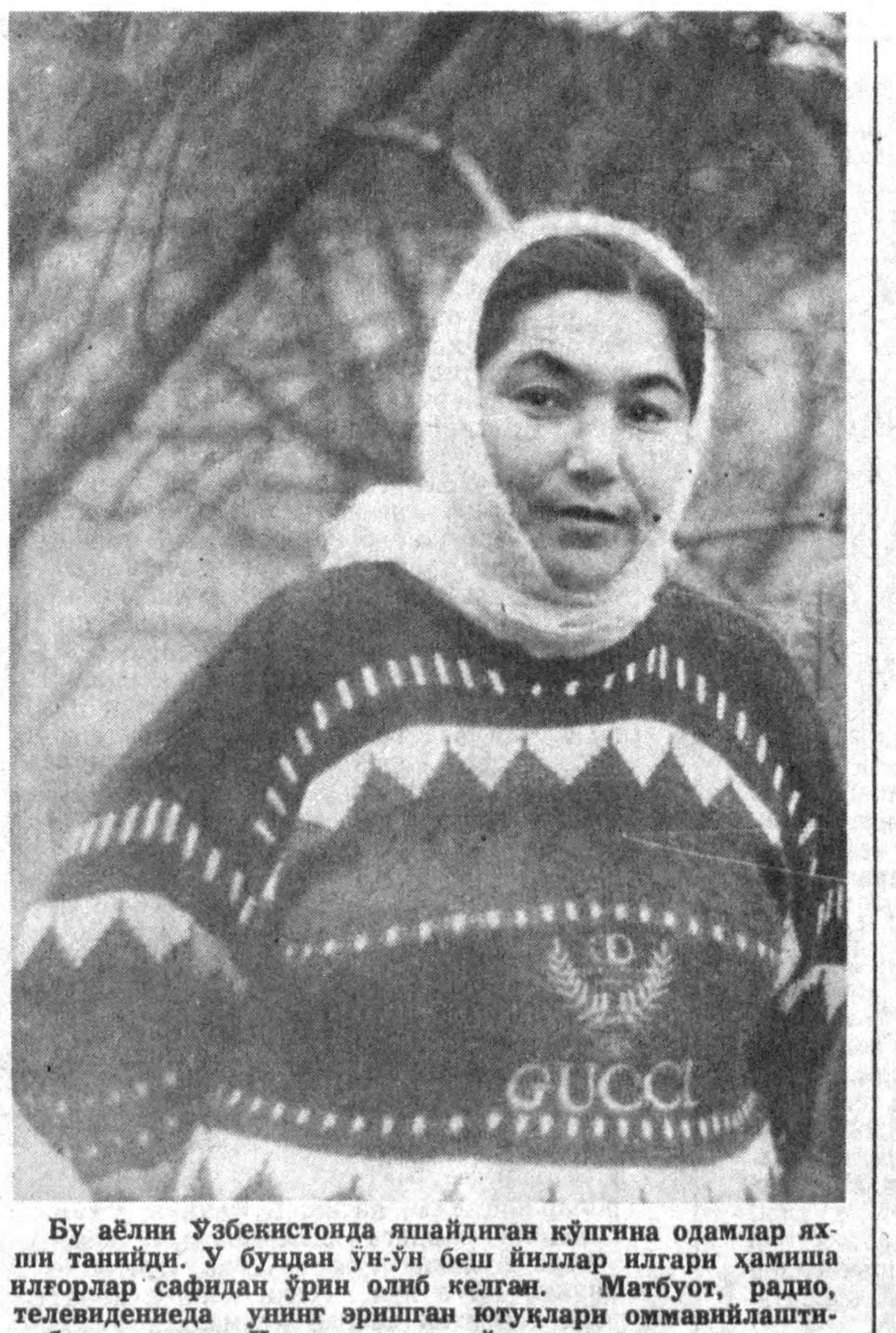

Бу аёлни Ўзбекистонда яшайдиган кўпгина одамлар яхши танийди. У бундан ўн-ўн беш йиллар илгари ҳамиша илғорлар сафидан ўрин олиб келган. Матбуот, радио, телевидениеда унинг эришган ютуқлари оммавийлаштириб келинарди. Чунки у ҳақиқий маънода илғор пахтакор, ажойиб бригада бошлиғи эди.

Орадан йиллар ўтди. Саксонинчи йилларнинг охирларида эса унга қўшиб ёзувчи, деган айблар қўйилди. Юқори идораларга у ҳақда кўплаб мактублар тушди. Зеро, уни кўролмайдиганлар таъна тошларини отишди. Лекин шунга қарамай, меҳнаткаш аёл ўз касбига садоқатини йўқотмади. Ҳалол ишлайверди. Йилдан-йилга пахта тайёрлаш режаларини бажараверди. Уни ҳамон хўжаликдагилар, бригада аъзолари ҳурмат қилишади, эъзозлашади. Чунки, у халқ учун меҳнат қилади.

Ҳа, ҳақиқатан ҳам Пахтакор туманидаги «Навбаҳор» давлат хўжалиги бригада бошлиғи Холбуви Рустамова ана шундай фидокор аёлларимиздан. У бошига тушган маломат тошларини улоқтириб ташлаб, ҳозир ҳам астойдил меҳнат қилаётир. Ўтган йили у бошлиқ бригада аъзолари йиллик режани 110 фоиздан ошириб бажаришди. Режадаги 371 тонна ўрнига 420 тонна пахта етиштиришди.

Шуниси қувончлики, Холбуви Рустамова ташаббуси билан яна бир хайрли ишга қўл урилганди. 1982 йилда бригадада ёрдамчи хўжалик ташкил қилинганди. Ўшанда бор-йўғи 4 та қорамол, 25 та қўй бор эди. Ҳозир жамоада қорамоллар сони 20 бошга, қўйлар сони 100 тага етди. Жамоа аъзолари ҳар куни 40-50 килограммдан сут етиштиришмоқда.

Айни пайтда Холбуви Рустамова бошлиқ бригадада 25 киши меҳнат қилаётир. Айниқса, Уммат Тўраев, Ўткир Жамолов, Нуриддин Товбаев сингари илғорлар унга ҳар томонлама ёрдам беришяпти. Шуниси қувончлики, Холбувининг ўғли Ўткир ҳам она касбини эгаллаб, механизаторлик касбини ардоқламоқда.

СУРАТДА: илғор пахтакор Холбуви Рустамова.

Н. АЛМУРОДОВ олган сурат.

МУКОФОТГА— «ГАЗ-31»

Республикамизда фермерлик ҳаракати кенг авж оляпти. Уларнинг саъй-ҳаракатлари, ҳалол меҳнатлари билан эл дастурхони сут ва гўшт маҳсулотлари билан тобора тўкинлашиб боряпти.

Ана шундай фермерлардан бири олтинсойлик Раут Абраевдир. У фойдали ишга 1984 йилда қўл урган эди. Дастлаб жамоа хўжалиги қарамоғида фаолият кўрсатди. Ўтган йилдан бошлаб эса ижара пудратига ўтди.

— Дастлабки вақтларда бироз қийналдик, — дейди Раут бобо биз билан суҳбатда.—Техникамиз йўқ, ишлар асосан қўлда бажариларди. Хуллас, тажрибамиз етарли эмасди.

Мустақиллик шарофати билан барча фермерлар баракали меҳнат қилиб, мўлкўл маҳсулот етиштириш учун кенг имкониятлар яратилди. Техника сотиб олишга рухсат берилди. Натижада ишлар юришиб кетди. Моллар бош сони ҳам, уларнинг маҳсулдорлиги ҳам орта борди. Айни пайтда фермер қарамоғида 200 бош қорамол, 400 бош қўй бор. Сўқимлар боқилиб гўштга топширилмоқда.

Ўтган хўжалик йилида давлатга 60 тонна гўшт топширилган бўлса, жорий йилда 100 тонна гўшт топшириш режалаштирилган. Бунинг учун барча имкониятлар бор. Жамоа хўжалиги фермерга 24 гектар ер ажратиб берган. Шу ердан ҳар йили икки-уч марта хашак йиғиштириб олинмоқда.

Мол ва қўйлар учун оғилхоналар етарли. Келгусида эса уларни янада кенгайтириш кўзда тутилган. Ҳозирги кунда асосий ишлар механизмлар ёрдамида бажариляпти.

Раут бободан қийинчиликлар ҳақида сўраганимизда кулиб: — Қийинчилик нима қилсин, болам. Мана, ўн йил бўлибдики, оиламиз билан мол боқаяпмиз. Ҳозирги айрим етишмовчиликлар эса албатта ўткинчи. Бу йўлда барчамиз ҳалол меҳнат қилсак, шундагина ўз олдимизга қўйган мақсадларга эришамиз, — дедилар.

«Меҳнат қилган элда азиз», дейди халқимиз. Ҳамроҳимиз жамоа хўжалиги ҳисобчиси Мардон Мусурмонов суҳбатга қўшилди.

— Раут бобони вилоятдаги кўпчилик фермерлар яхши танийди. Чунки, у киши фермер хўжалигини биринчилардан бўлиб ташкил қилганлар. Ҳукуматимиз «фермер бобо»ни бир неча орден ва медаллар билан мукофотлаган. Яқинда эса ҳалол меҳнатлари учун «ГАЗ—31» автомашинаси билан тақдирландилар.

Абдумалик ҲАЙДАРОВ,

ВОБКЕНТДА КИСЛОРОД ТАЙЁРЛАНЯПТИ

● Вобкент тумани марказий шифохонасига керак бўладиган кислород Навоий шаҳридан олиб келинарди. Яқинда улар бу ташвишдан холи бўлишди. Туманда чоғроқ кислород заводи ишга тушди.

Корхонада бир кеча-кундузда 100-120 баллон кислород ишлаб чиқориш кўзда тутилган.

Завод тўла қувват билан ишласа, унинг маҳсулоти вилоят халқ хўжалигини таъминлай олади.

«Ўзбекистон овози» мухбири.

ХДП ҲАЕТИДАН

ЧОРВАЧИЛИК ПАРТИЯ ОТАЛИҒИДА

Сайҳунобод туманидаги «Шўрўзак» давлат хўжалиги бошланғич партия ташкилоти жамоат чорвачилигини ривожлантириш ишига ўзининг муносиб ҳиссасини қўшиб келмоқда. Бошланғич партия ташкилоти котиби Абдурашид Синдоров чорвачилик соҳасининг чинакам жонкуярларидан бири. Ана шу муҳим тармоқ ишини жонлантириш учун у хўжалик раҳбарлари, касаба уюшмаси ва қишлоқ оқсоқоллар кенгаши билан ҳамкорликда иш олиб бормоқда.

Хўжалик фермасида 730 бош қорамол, шу жумладан 260 бош соғин сигир мавжуд. Ўтган йили ҳар бош сигирдан ўрта ҳисобда 2263 литрдан сут, жами 214 бош соғлом бузоқ олинди. Сут соғиб олиш ва давлатга сотиш режаси бажариб келинмоқда. Шунингдек, ўтган йил мобайнида болалар боғчалари ҳамда хўжалик ишчилари учун 4901 килограмм гўшт, 3030 литр сут ҳамда 6422 дона тухум ажратилди. Бу йил ҳам аҳолини сут, тухум ва гўшт билан доимий таъминлаб туриш кўзда тутилган.

Қорамолчилик билан бир қаторда қўйчилик, чўчқачилик соҳаларига ҳам алоҳида эътибор берилаётир. Бу соҳани ривожлантириш ва кенгайтириш, маҳсулдорлигини ошириш чоралари кўрилаётир. Ўтган йили ҳар бош шартли қорамол ҳисобига ўрта ҳисобда 35,3 ўрнига 37,5 центнердан озуқа бирлиги тайёрланди.

Хўжалик бошланғич партия ташкилоти чорвачиликни ўз оталиғига олган. Партия аъзолари ўз иш жойларида бошқаларга намуна бўлмоқдалар.

Партия ташкилоти ташаббуси билан чорвачилик соҳасида ишлаётганларга зарур шарт-шароитлар яратишга ҳаракат қилинаётир. Улар учун дам олиш хонаси, душ, фин ҳаммоми ишлаб турибди. Ўзаро мусобақа шартлари ўз вақтида якун қилиб борилади, ғолиблар пул мукофоти, бошқа совғалар билан рағбатлантирилмоқда.

Бу ерда фермерлик ҳаракатини ривожлантиришга ҳам алоҳида эътибор берилаётир. Ҳозир хўжаликда иккита фермер хўжалиги фаолият кўрсатмоқда. Улар қарамоғида 65 бош қорамол, 15 бош соғин сигир бор. Фермерларга 27 гектар ер ажратилган, бошқа тегишли ёрдам бериш чоралари кўрилмоқда. Партия ташкилоти қишлоқ оқсоқоллар кенгаши билан ҳамкорликда уларга қарз олиб бериш, бошқа амалий ёрдам кўрсатишда фаоллик қилмоқда. Келажакда фермер хўжаликларини кенгайтириш ва кўпайтиришнинг чоралари белгиланмоқда.

Ўзбекистон ХДП Сирдарё вилоят кенгаши ижроия бюроси Сайхунобод туманидаги «Шўрўзак» давлат хўжалиги партия ташкилотининг бу борадаги ишларини қониқарли, деб топди ҳамда шу хўжалик чорвачилик фермаси негизида туман хўжаликлари чорвадорларининг кўргазмали семинарини ўтказишни тавсия этди. Айни пайтда чорвачиликка партия ташкилотининг эътиборини янада кучайтириш мақсадида бу ерда чорвачилик цех партия ташкилотини тузиш тавсия қилинди.

Шу кунларда хўжаликда чорва қишлови намунали ўтмоқда. Партия ташкилоти хўжалик раҳбарлари билан ҳамкорликда бу борадаги ютуқларни мустаҳкамлаш билан бирга мавжуд камчиликларни бартараф этиш, гўшт, сут, тухум, етиштириш суръатини ошириш борасида зарур чораларни кўраётир.

Абдужалил УМАРОВ, «Ўзбекистон овози» мухбири.

САЛОМАТЛИК ПОСБОНИ

Илғор ишчи Маъмура Паттоева беш-ўн кун кўринмай қолди. У сифатли маҳсулот тайёрлаш билан ном чиқара бошлаган, тажрибаларини тарғиб қилиш керак эди. Суриштирсак, бемор дейишди. Корхонанинг ўзидаги тиббиёт қисмида даволанаётганини айтишди.

Изладим, топдим. У шундай деди:

— Директоримиз корхона ҳузурида тиббиёт қисми очамиз, у сизларнинг саломатликларингизга посбон бўлади, деганида ҳайратландим. Йиллик шартнома қабул қилинганида дори-дармон ва тиббиёт қисми учун маблағ ажратилганди. Бошига тушган биларкан, корхона ишчилар жамоаси саломатлиги йўлида маблағ аямаётганини бемор бўлганимда тушуниб олдим.

Наманган шойи газламалар ишлаб чиқариш бирлашмаси йигирув-тўқув фабрикаси ишчиси Маъмура Паттоева яқинда «томоқ-бурун-қулоқ» бўлимида даволаниб чиққанидан кейин шундай хурсанд бўлдики, кимга миннатдорчилик билдиришни билмасди. Бир тиббиёт қисми очишда ташаббус кўрсатган корхона раҳбарларидан хурсанд бўлса, бир тиббиёт мутахассислари — тажрибали ҳаким Одилжон Отахонов, Икромжон Мўйдинов, ҳамширалар Ёқутхон Иномова, Зулҳумор Мамажоновага миннатдорчилик изҳор этарди.

Турғунпўлат СУЛАЙМОНОВ,

• *Тадбиркорга омад ёр*

БОҒ ЯРАТГАН ЖАННАТИ

Инсон эзгу ният билан яшайди. У яхши ном, ўчмас из, мангу хотира қолдириш орзуси билан ҳаёт кечиради.

Ана шундай олийжаноб инсонлардан бири Қултўра Қўзимуродовдир. Мана йигирма беш йилдирки, Қултўра ака билак кучини, ақлзаковатини, қалб қўрини Сурхондарёнинг Бандихон даштида боғ-роғлар, узумзорлар яратишдек хайрли ишга сарфлаб келаяпти. Унинг раҳбарлигида тарихан қисқа давр мобайнида чўл ўрнида киши ҳавас қилса арзигудек ажиб гўша — мўл-кўлчилик маскани барпо этилди.

Хўжаликнинг оёққа туришида, элга танилишида унинг ҳар бир аъзосининг муносиб улуши бор. Буни Қултўра ака ҳар гал алоҳида таъкидлайди. «Одамларимизга раҳмат! Барча қийинчиликларга бардош беришди. Бўлмаса бу боғлар қаерда эди?», дейди у.

Шредер номли боғдорчилик, узумчилик ва виночилик илмий ишлаб чиқариш бирлашмасининг Бандихон тажриба хўжалиги сифатида фаолият кўрсатаётган бу жамоа эндиликда нафақат Сурхон воҳасида, балки республикамизда маълум ва машҳур. Шу боис бу ерга тажриба ўрганганi юртимизнинг турли бурчакларидан, ҳатто Ҳамдўстлик мамлакатларидан бот-бот меҳмонлар келишади. Чўлда боғ-роғлар, узумзорлар яратиш, хурмо ва унаби сингари тансиқ мевалар етиштириш сир-синоатларини қунт билан ўрганишади. Беқасам янглиғ дарахтлардан бунёд этилган 35 гектарли манзарали боғни катта иштиёқ билан томоша қилишади.

Бугунга келиб боғ ва узумзорлар майдони 700 гектарга етди .Боғда жаҳоннинг турли бурчакларида ўсадиган дарахтларнинг икки мингга яқин навини учратиш мумкин. Лимонарий неъматидан ҳамма баҳраманд. Хурмо, унаби, беҳи каби мева турлари кўплаб етиштирилмоқда. Бу ердагилар кўчат тайёрлаш билан ҳам шуғулланишяпти.

Хўжалик Шредер номли илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасининг филиали бўлганлиги учун ҳам бу ерда амалий ишлар илм билан қўшиб олиб борилмоқда. Илмий изланишлар давом эттирилмоқда. Хўжаликда ўтказилган тажрибалар асосида диссертация ёқлаб, қишлоқ хўжалик фанлари номзоди бўлган Қултўра Қўзимуродов бу ишларда ҳам барчага бош-қош.

Эътиборли томони яна шундаки, хўжалик ҳар йили эл дастурхонига мўлжалдагидан анча кўп ноз-неъматлар етказиб беради. Ўтган йилги натижалар ҳам фикримизнинг исботидир. Об-ҳаво ўта мураккаб келганлигига қарамай давлатга 900 тонна узум, 500 тонна ҳўл мева етказиб берилди. Соф даромад 130 миллион сўмни ташкил этди. Бу ютуқларга ўз-ўзидан эришилгани йўқ, албатта. Сарфланган самарали меҳнат барча ютуқларнинг бош омили бўлди. Хуррам Рўзиев, Расул Жумаев сингари боғбонларнинг бой тажрибалари, тадбиркорликлари кўпчиликка қўл келди.

Ушбу йилда мевали дарахтлар ва токларнинг ҳосилдорлигини янада ошириб, ютуқларни мустаҳкамлаш бандихонликларнинг асосий мақсад-муддаоси. Шу боис қишнинг айни кунларида ҳам хўжалик далаларида, боғлари-ю, токзорларида иш қизғин.

— Меваси мўл бўлган юртда серобчилик ривож топаверади, — дейди Қултўра ака, — ниятимиз — мустақил республикамиз мева-чевага сероб бўлсин. Шу йўлда астойдил меҳнат қилаяпмиз. Яқинда вилоят ҳокимининг «Вилоятимизни боғ-роғларга буркайлик» деган мурожаати эълон қилинди. Биз ана шу даъватга амалий ишимиз билан жавоб беришга киришдик. Гарчи қиш фасли бўлса-да, баҳор билан боғлиқ ишларни қизитиб юбордик. Қисқа вақт ичида 150 мингта ток қаламчаси тайёрлаб, шундан 25 мингтасини токзорларнинг орасига ўтқаздик. 6 гектар майдонда янги токзорга асос солдик. 200 мингта анор кўчатини экишга тайёрлаб қўйдик. Хўжалигимиз ҳудудидаги катта-кичик ариқ-зовурлар тартибга келтирилди. Кўпроқ маҳаллий ўғит жамғаришга ҳам эътиборни қаратмоқдамиз. Дарахтларга шакл берилаяпти. 50 гектар майдондаги кузда экилган буғдой майсалари парваришланмоқда, авжи яхши.

Ҳа, бандихонликлар қишда баҳор ташвиши билан яшамоқдалар. Барча дала юмушлари бекамі-кўст амалга оширилиб, ушбу йил ҳосилининг мўл бўлишига пухта замин ҳозирланяпти. Бу хайрли ҳаракатнинг олдинги сафларида Холмурод Хурсандов, Норбой Абдураҳмонов сингари моҳир механизаторлар боришмоқда. Ток ва дарахт қатор ораларини юмшатиш, эгат олиш, ўғит жамғариш каби юмушларни бажаришда улар барчага ўрнак. Боғ яратиш орзусида меҳнат қилаётганлар хўжаликда кўпчиликни ташкил этади.

Боғ яратган жаннати, Боғ-роғлар барпо қилиш савоблар ичида энг улуғи, дейишади. Ёши бир ерга бориб қолган бўлса-да, тиниб-тинчимайдиган инсон Ўзбекистонда хизмат кўрсатган қишлоқ хўжалик ходими Қултўра Қўзимуродов раҳбарлигида чўлда боғ яратиб, эл олқишига сазовор бўлаётган бандихонликларга «Ҳимматингизга балли, азаматлар!» деймиз.

О. ТИЛОВБЕРДИЕВ.

• Табиат ва инсон

ЧЕГАРАСИЗ ДУНЁ

Табиат онамизга она, отамизга отадир. Ота-она олдида эса фарзандлик бурчи ва қарзи бор. Шундай экан, биз табиат олдида бурчли ва қарздормиз. Ана шу ҳол табиат фарзанди эканлигимизга шаҳодатдир. Одам табиатга чин маънода садоқатли фарзанд бўлгандагина кейингина Ватанга, жамиятга садоқатли, фидойи фарзанд бўла олади. Аммо фарзанд табиатдан юз ўгирса, табиат ундан ҳам юз ўгиради. Билъакс, инсон табиатга қанчалик озор етказса, у ҳам ана шундай жазога маҳкум бўлади. Рўй бериб турадиган зилзилалар, ўпирилишлар, қасирғалар, тўфонлар, кутурган тошқин сувлар бунга гувоҳдир. Чин фарзанд эса уни авайлаб ардоқлайди, кўз қорачиғидай сақлайди, унга меҳр-муҳаббат кўрсатади.

Масалага шу нуқтаи-назардан қарасак, инсон умр бўйи табиат бағрида яшайди ва шу табиатга ўз муносабатини билдиради. Шу маънода табиат инсон саломатлиги ва фаровонлигини белгиловчи етакчи омилдир. Демак, у инсон саломатлиги ва фаровонлигини белгилар экан, у бойлик манбаи ҳам ҳисобланади. Дон, пахта, олтин, темир, газ ва бошқа бойликлар унинг бағридан олинади. Алқисса, буларни унинг бағридан инсон олади. Шу ҳолда у табиатга ўз таъсирини кўрсатади. Албатта, инсон бундай қонунларга хилоф иш тутмаслиги керак.

Зеро, табиат ҳақида гапириш, қайғуриш ҳаёт тарзини яхшилаш демакдир. Чунки табиат гўзаллигини сақлаб қололмаган одам ўзини бахтиёр саноллмайди. Ҳолбуки, инсон туғилган кунидан тортиб, умрининг сўнгги дамларигача гўзаллик ва бахт билан ҳамроҳ олинган бўлиши лозим. Эндиликда эса табиат бизларнинг бегам ва лоқайдлигимиз туфайли ҳалокат ёқасига келиб қолди. Бу ҳол бутун вужудимизга оловдек таъсир қилаётганлигини кун ўтган сайин сезиб турибмиз. Мамлакатимизнинг бепоён кенгликларида бузилган табиат ана шу кенгликларни ёриб ўтиб, бугунги кунда бизнинг ишхоналаримизга, хонадонларимизга кириб келди. Заҳарланган сув, бузилган ҳаво, ўз қувватидан маҳрум бўлаётган тупроқ, чала туғилаётган болалар, жигари шишган, ранги заъфарон, камқонли оналар бунга гувоҳлик бериб турибди. Шунинг учун ҳам биз бугун табиат ҳақида қайғураяпмиз, қарорлар қабул қилишга ҳаракат қиляпмиз. Лекин қарорлар қабул қилиш, баҳслар ва мулоқотлар ўтказиш билан бу ишни тубдан ўнглаб бўлмайди. Бунинг учун амалий ишга ўтмоқ зарур. Чунки бузилган табиат ҳеч қачон ўз ҳолича яхшиланиб қолмайди. Неча йиллар давомида кўпириб, мавжланиб турган, миллионлаб кишиларнинг бойлигига айланган Оролнинг бугунги кунда ҳалокат ёқасига келиб қолганлиги бунга далолатдир. Бундан 20—30 йиллар муқаддам социализмнинг орден ва медалларини севган кишилар зўр бериб, табиатга ёвузларча муносабатда бўлдилар. Аммо улар энг олдин ана шу социализмни заҳарлаб, ҳалок этдилар. Бу ерда мен собиқ Иттифоқнинг баъзи вазирликлари раҳбарларини назарда тутяпман. Лекин ўтган ишга саловат деганлар. Бироқ бизлар ана шу ноҳуш ишларнинг бугун жабру жафосини тортаётганимизни ҳар дақиқа англаб етаяпмиз. Сергак тортишимизнинг боиси ҳам ана шунда.

Яна шу нарса аёнки, табиатнинг бузилиши, вайрон бўлиши ҳеч қачон чегара танламаслигини. Арасту ва Берунийлар бундан минг йиллар олдин айтиб ўтганлар. У бугунги кунда чиндан ҳам чегара танламаяпти. Бузилган табиат ҳамма мамлакатларга сурон солиб, бирдай шитоб билан бостириб кирмоқда. Бостириб кирган жойларда бирдай илдиз отмоқда. Шунинг учун у давлат арбобидан тортиб оддий фуқароларнинг ҳам, айтиш мумкинки, умумбашарий дардига айланмоқда. Зотан, ўзгача бўлиши мумкин эмас. Ортга чекинишга йўл йўқ. Чунки клиник ҳолатдаги табиатни сақлаб қолмасдан туриб, табиатнинг гултожи ҳисобланган инсон умрини узайтириб бўлмайди. Аммо инсон умри ўтган сайин узоқ яшашни орзу қилаверади. Лекин умр тасбеҳ эмас, уни орқага такрор ва такрор ўгириб бўлмайди. Хўш, инсон умрини ким узайтириб беради? Тоза табиат!

Цивилизация, яъни тараққиёт олови кўп нарсаларни ёндириб, куйдириб юборди. Космик ракеталар старт оладиган Бойқўнғир ёйилмасидаги дов дарахтлар куйиб кетгани, фил тўшидай тап-тақир минг-минг гектар ерлар бунга гувоҳдир. Фақат шу эмас, Орол денгизи бизга бойлик эмас, ғамгусса, ташвиш, қайғу-алам келтирадиган бўлиб қолди. Бетонлар қуйилган, оғир техникалар, хусусан, занжирли тракторлар юрган ерлар бирин-кетин издан чиқмоқда. Бу хавф бизни ҳушёр бўлишга чақирмаяптими? Бугун амалий ишга ўтинг, эртага кеч бўлади, демаяптими? Бироқ бу ҳолни республика аҳолисининг энг асосий қатлами ҳисобланган қишлоқ аҳолиси табақаларининг ҳаммаси ҳам тушуниб етган деб бўлмайди. Шунинг учун бу борадаги мафкуравий ишларни юқори поғонага кўтармоқ зарур. Бу ишни аввало оиладан, боғчадан, мактаб хоналаридан бошлаш мақсадга мувофиқдир. Шу боис бу борадаги мафкуравий иш биз кўзлаган мақсадларимизни амалга оширишга имкон яратиб берсин. Бугунги кунда такомиллашиб, сайқалланиб бораётган мафкура табиатни муҳофаза қилишда қудратли, сафарбар этувчи кучга айланиши лозим. Аммо бу ишда сафсата, ёлғон гаплар нишонга бориб тегмайди. Шунинг учун аҳли мўминларга масала моҳиятини ростгўйлик билан тушунтириш мафкуравий ишнинг уриб турган юрагига айланиши даркор. Шундай қилсак, эзгулик, диёнат, ҳалоллик, аҳиллик, имон поклиги табиатга садоқат борасидаги ишларимизни олға силжитиши мумкин. Бу ишни юқорида айтилгандай оиладан, боғчадан, мактаб хоналаридан бошламоқ керак. Инчунин ёшликдан юракка, онгга муҳрланган эзгу ишлар бир умр инсоннинг юрагида сақланиб қолади, унинг йўлларини ёритиб туради. Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг XI сессиясида қабул қилинган Ўзбекистон Республикасининг «Табиатни муҳофаза қилиш тўғрисида»ги Қонунида барча таълим тармоқларида экологик таълим жорий этилиши шу куннинг долзарб масаласи қилиб қўйилган. Кейинги икки йил мобайнида бу борада малакали, иқтидорли кадрларни тайёрлашга алоҳида эътибор бериладиган бўлди. Билъакс, ҳали бу йўналишдаги ишлар биз кутган меваларни бераётгани йўқ. Бу ишни янада жонлантириб юбориш учун мактабларда табиат ҳақидаги расмлар кўргазмаси уюштириш, болажонларни табиат бағрига саёҳатларга олиб чиқиш табиатга бўлган тушунча ва муносабатларни ижобий томонга ўзгартиради.

Фақат шу эмас. Мактабларда кўпкашуночилик музейларини, «қуёнчилик», «паррандачилик» каби тирик бурчакларни яратиш ҳам назардан четда қолмаслиги лозим. Сирдарё вилоятидаги 305 та умумтаълим мактаблари, 320 та болалар боғчалари, 13 та ҳунар-техника билим юртларида бугунги кунда бу масалага жиддий эътибор билан қаралаяпти. 7—11-синфларда экология дарслари олиб борилмоқда. Шу соҳа бўйича тўгараклар ташкил этилмоқда. 9 та туман, 5 та шаҳардаги табиатни муҳофаза қилиш қўмиталари мактаблар билан узвий ҳамкорлик риштaларини боғлаганлар. Буларнинг ҳаммаси ёшларни экологик жиҳатдан саводхон бўлишларига қаратилган. Чунки саводхон бўлмаган лоқайд одамлар табиатни яшнатишга қодир эмаслар. Ватанга бўлган бебаҳо муҳаббат табиатга бўлган мусаффо ҳурматдан бошланади. Шунинг учун ҳам ёшларга мурғаклигидан табиатга, шу орқали Ватанга муҳаббат туйғусини уйғотмоғимиз зарур.

Бир томчи сув жаннатга эшик очади, дейилади араб халқ мақолида. Бугунги кунда Сирдарёнинг ҳар томчи суви ҳисобда турибди. Чунки у деҳқонларнинг кўпириб-тошган қони эмас, табиат бағридан қайнаб чиққан оби ҳаётдир. Бу дарёни шоир келинчакка қиёсламаганми-ди? У оқиб ўтган ерларда боғлар гуркирамаганмиди? Бундан йигирма йиллар муқаддам ана шу дарё бўйидаги «Гулистон», «Шоликор» давлат хўжаликлари, «Бешбулоқ», «Деҳқонобод», «Қизил тонг» жамоа хўжаликларининг 50—100 гектардан зиёд боғлари шовуллаб ётарди. Вақт ўтган сари биз ана шу боғлар ёнидан оқиб ўтган Сирдарёга ўтмишдаги қуллар бозоридаги даллоллардек муносабатда бўлдик. Ёллари кесилган тулпорга ўхшаган дарё йиллар ўтган сайин ўз қувватидан маҳрум бўла бошлади. Шоир айтганидай, «Ҳаёт қозонини қайнатиш учун қуёшдан узилган кутлуғ олов» боғларга боқмай қўйди. Натижада улар қуриди. Бугунги кунда юқоридаги хўжаликлар янги боғлар барпо этишга киришдилар. Биз буни қувончли ҳол деб баҳолаймиз.

Шундан келиб чиққан ҳолда қуйидагиларни таъкидлаш жоиздир. Инсон табиатдаги ноҳуш мурдорликларни табиатга нисбатан тиқиштириб бўлмайди. Гарчи бундай ҳолат рўй берса, у ҳолда табиат буни қабул қилмайди. Модомики шундай экан, табиат фақат эзгуликларни қабул қила олади, холос. Айни пайтда ана шу эзгуликка ўзининг саховатли бойлиги билан жавоб қайтаради. Тўрт кўз тугал бўлиб, тўкин дастурхон атрофида ўтирганимизда шу дастурхондаги нозу неъматлар она табиатнинг, яъни ернинг, сувнинг ҳосили эканлигини баъзан ёдга олмаймиз. Билсак эди, она ер бизга онамиздай азиз ва муқаддас эканлигини янада теран ҳис этардик. Шунда табиатга нисбатан ёвузлик қилмаслигимиз, уни ўт битмайдиган, тап-тақир тевага айлантирмасликка ҳаракат қилган бўламиз.

Сирдарё вилоятида 247 та ичимлик суви билан таъминланган иншоотлар бор. Аммо буларнинг кўпчилиги бугунги кунда таъмирланишга муҳтож. Қувурлар эскирган. Жўмраклар ўрнига резина шланглари боғлаб қўйилган. Шунинг оқибатида ичимлик суви бузилмоқда. Бу сув давлат андозаси талабига жавоб бермаяпти. Сирдарё ГРЭСи, Гулистон ёғ-экстракция заводи, 10 та пахта тозалаш заводлари, бир қатор чорвачилик компелкслари, умуман олганда 57 та саноат ва автомобиль корхоналари ҳаво мусаффолигига зарар етказаяпти.

Экология ва саломатлик — «Экосан» халқаро жамғармаси муҳтарам Президентимизнинг шахсан ташаббуслари билан ташкил этилган. Бу жамғарма қисқа вақт ичида атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва инсон саломатлигини таъмин этиш борасида муайян ишларни амалга оширди. Жамғарма ташаббуси билан Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг уч йиллигига бағишланган «Мустақиллик, экология ва халқ саломатлиги» кўрик танлови ўтказилмоқда. Сирдарё вилоятида ҳам бу танловнинг биринчи босқичи якунланди. Ғолиб хўжаликлар, маҳаллалар, хонадонлар аниқланди. Уларни кўриб чиқиш учун Республика ишчи гуруҳига топширилди.

Жамғарма инсон саломатлиги ва табиатни муҳофаза қилишга йўналтирилган аниқ ҳаракатларни бажариш учун алоҳида шахслар ва жамоатчиликни бирлаштиради. Оммавий аҳамиятга эга бўлган ташаббусларни қўллаб-қувватлайди. Шунингдек, жамғарма умуминсоний дунёқарашни шакллантириш, соғлом турмуш тарзини тарғиб этиш каби вазифаларни бажариш билан ҳам муттасил равишда шуғулланади. Махсус болалар муассасаларига, миллий боғчаларга, табиатнинг антиқа сарчашмалари бўлган қўриқхоналарга, маданият ва истироҳат боғларига жамғарма ҳисобидан амалий ёрдам кўрсатилади. Вилоятимизда жамғарманинг туман ва шаҳар бўлимлари ташкил этилмоқда. Ҳар бир фуқаро, ҳар бир ташкилот, ҳар бир корхона ана шу жамғарма аъзоси бўлишга ҳаракат қилмоқда. Жамғармага тушган барча маблағлар вилоятимиздаги экологик вазиятни яхшилаш, атроф-муҳитни, инсон саломатлигини муҳофаза қилиш каби хайрли, савобли ишларга сарф этилади. Бу ишларга саховат кўрсатганлар эса олижаноб кишилардир.

Табиатинг, сувинг, қуёшинг, осмонинг мусаффо бўлсин, Ўзбекистоним!

Ҳамроқул РИЗО,

Сирдарё вилояти ҳокимининг муовини, «Экосан» вилоят жамғармасининг раиси.

Кўкдан тушганлар чоғи,
Бунча сулув бу қизлар,
Сув ичса, томоғида
Жилоланур юлдузлар...

ОСОЙИШТАЛИК ЙЎЛИДА

Яқинда Қибрай ҳокимлигида туман ташкилотлари етакчилари ҳамда ҳуқуқ идоралари раҳбарларининг умумий йиғилиши ўтказилди. Унда жиноятчиликка қарши кураш борасидаги ишлар муҳокама қилинди.

Туман ҳокими Акбарали Йўлчиев ҳудуддаги вазиятга қисқача тўхталиб, тартиббузарликларнинг олдини олишга қаратилган тадбирларни янада кучайтириш, бу соҳада йўл қўйилган хато ва камчиликларни бартараф этиш лозимлигини таъкидлади.

У туманда шу йилнинг февраль ойи жиноятчиликка қарши кураш ойи деб эълон қилингани ҳақидаги қарорни ўқиб эшиттирди. Ташаббус ҳаммага маъқул бўлди.

Йиғилишда туман прокуратураси, ички ишлар бўлими, туман хотин-қизлар кенгаши вакиллари сўзга чиқдилар.

А. СОДИҚОВ,
милиция лейтенанти.

ХАЙРИЯ КЕЧАСИ

Хоразмнинг Шовот туманидаги «Бешмерган» қишлоғида жойлашган Юсуф Ҳамадоний зиёратгоҳига ҳар куни вилоятимиз ва қўшни республикалардан кўплаб фуқаролар ташриф буюришади. Бу манзилгоҳда катта масжид, музей, меҳмонхона, дўкон, ошхона, беш минг кишилик айвон қурилиши авж олиб кетди.

Вилоятда Юсуф Ҳамадоний зиёратгоҳини таъмирлаш ва ободонлаштириш мақсадида хайрия жамғармаси ташкил қилинди. Хоразм воҳаси шаҳар ва туманларида жамғармага ёрдам қилиш юзасидан турли тадбирлар ўтказиляпти. Шундай тадбирлардан бири Ўзбекистон Халқ демократик партияси Урганч шаҳар кенгаши мажлислар залида бўлиб, унда республика халқ артисти О. Ҳайитова бошчилигида хайрия концерти берилди. Хайрия кечасини Ўзбекистон Халқ демократик партияси Урганч шаҳар кенгаши билан вилоят ҳокимияти маданият ишлари бошқармаси ҳамкорликда ташкил қилишди.

Қ. МУҲАММАДРИЗО,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

АСАБНИ СИНАШ ҚАЧОНГАЧА?

Тўрт йилча илгари Чимёнда телеузатгич станцияси қурилганди. У Тошкентдан бир программа ва Москва «Останкино»сидан бир программа олиб узатар эди. Ҳамма хурсанд, ишдан сўнг республикамизда содир бўлаётган янгиликларни эшитиб, ҳордиқ чиқарар эдик.

Шу йиллар орасида Ўзбекистон мустақилликка эришди, халқимиз боши узра узоқ йиллар кутилган эркинлик қуёши порлай бошлади. Аммо телевизор кўришда кунимиз «Останкино»га қолди. Жонажон Ватанимизда бўлаётган ўзгаришларни «Останкино» программаси орқали чала-чулпа эшитиб қоламиз. Кўпинча ишдан чарчаб келганда Москвадаги маш-машаларни кўриб, «кўнгил ёзиш»га тўғри келади. Наҳотки, икки йилча халқ шу аҳволда яшаса-ю, мутасадди раҳбарлар билмаса, эшитмаса?

Қизиғи шундаки, бу синов охирига етмай иккинчи синов бошланди. Чимён орқали ўтадиган Тошкент—Бурчмулло автобуси йўналишини ўзгартирган кейин янги маршрут очилди. Бу маршрут Чирчиқ—Чимён деб аталди. Ҳамма ҳайрон: бу маршрут Чимён халқи учун ташкил қилиндими ёки «Чимён» номли турбазада дам олувчилар учун очилдими? Агар ерли аҳоли учун ташкил қилинган бўлса, нима учун қишлоққа саккиз километр етмай, тоғ этагидаги турбаза ёнида тўхтайди? Агар турбаза учун ташкил қилинган бўлса, чимёнликларнинг ҳоли не кечсин?! Воқеанинг антиқаси Чирчиқдан турбаза ёнигача келгандан кейин бошланади. Иложинг қанча, автобус шу ердан орқага қайтади. Қари-ёш, чол-кампир, барака топгур, ҳаққингни олу қишлоққача олиб бор, деб ялина бошлайди. Автобус ҳайдовчиси, кечирасиз, менинг бензиним ўлчовли, боролмайман, тушунинг, деб жавоб беради.

Лекин «ҳаққингни ол» деган сўзни эшитгач, бироз юмшай бошлаб, майли, беш минг йиғинглар, ташлаб ўтаман, деб «яхшилик» қилмоқчи бўлади. Аммо шу дақиқада беш минг кимдан чиқади? Йиғилган пул озроқ бўлгач, «мен вообше бормайман», деб ё кафега кириб кетади ёки автобусга газ берганча орқа-олдига қарамай жўнаб қолади.

Саккиз километр йўл бўйлаб, ким қоп кўтарган, ким бола кўтарган, кимдир қари онасиними, отасиними етаклаганча йўлга тушади. Ҳамманинг дарди ичида, чарчаган ҳолда кўпинча қор-ёмғирда қишлоққа кириб келадилар. Четдан келганлар:

— Бу қишлоқда бир умр шу аҳволда яшайсизларми? Лоақал ҳокимга хабар қилмайсизларми? — дейишади.

— Ҳоким билади. Назаримизда, биз рўйхатдан тушиб қолган бўлсак керак. Кейинги пайтда Чимён қишлоғи эмас «Унутилган қишлоқ» деб атайдиган бўлган. Яна ким билади дейсиз, асабларимизни синашмоқчими?

Қишлоқда телевизор ишламаса, автобус юрмасаю на туман ва на маҳаллий ҳокимиятдагилар пинагини бузмаса ...

Нима қилайлик, биттаяримта ҳолимизни сўрайдиган мутасадди раҳбар топиладими ёки асабимиз синалаверадими?

Чимёнликлар дардини оққа кўчирувчи:
Йўлдош МАҲМУДОВ.

Олий таълим: ўзгаришлар даври

БИЛИМИ ЗЎР МИНГНИ ЙИҚАР

ЁКИ ТАЛАБАЛАР БИЛИМИНИ БАҲОЛАШНИНГ ЯНГИЧА МЕЗОНЛАРИ ҲАҚИДА

Бозор иқтисодиёти шароитида халқ хўжалиги тармоқлари иқтисодий олий ўқув юртларидан тижорат фаолияти, пул, молия ва кредит муносабатларини ташкил қилишнинг янги шаклларини, ташаббускор иқтисодчини ва бозор талабини изчил биладиган мутахассислар тайёрлашни тақозо қилмоқда. Билимга талабни ошириш, унинг сифатини тўғри баҳолаш, ўқиш жараёнининг мукаммал шаклларига ўтиш, профессор-ўқитувчиларнинг педагогик ва профессионал маҳоратларини ошира бориш, дарсларда монологдан диалогга ўтиш ҳозирги ўқув жараёнларининг моҳиятини ташкил этиши керак. Чунки бугун университетлар ва институтларда ўқиш, билим ва маданият ҳукм сурадиган даврдир.

Шу жиҳатдан қараганда Республика ҳукумати Олий ва Ўрта махсус таълим вазирлиги билан биргаликда ўқув юртларида ўқиш жараёнини такомиллаштириш масаласига жиддий эътибор бериб, бу соҳада амалий ишларни ҳаётга татбиқ этишни кучайтираётганликлари эътиборга моликдир.

Хусусан, Ўзбекистон Олий ва Ўрта махсус таълим вазирлигининг 1993 йил 14 апрель 80—01 — 193«а» сонли намунавий йўриқ хатига асосан олий ўқув юртларида ўқитишнинг янги технологиясига, яъни рейтинг тизимига ўтиш шарт. Шуни таъкидлаш керакки, рейтинг тизими кўп йиллар давомида чет мамлакатларда муваффақиятли қўлланиб келиняпти. Тажриба шуни кўрсатмоқдаки, рейтинг тизими ўқитиш жараёнига замонавий компьютер технологиясини киритишга, ўқитишнинг мукаммал шаклларидан кенг фойдаланишга, талабаларни ўз устида мустақил, тинимсиз ишлашга, ўқитувчиларнинг дарс бериш маҳоратларини ошириб боришга кенг йўл очиб беради. Бу борада олий ўқув юртлари жамоалари олдида катта, масъулиятли, кўп ва хўп ишлашни талаб қиладиган вазифалар турибди.

Талабаларнинг билимини кўп босқичли назорати натижасида ва илмий техника тараққиёти ҳамда халқ хўжалигини янада ривожлантириш учун юксак малакали мутахассислар тайёрлаш [illegible] имконини беради. Очиғи, рейтинг тизимида баҳолаш талаба билимини ошириш учун мунтазам ишлаш ҳамда бутун ўқиш жараёнига ўз ижодий ёндашишни такомиллаштиришни рағбатлантириш ғоясига асосланади. Бу эса педагогик назоратни [illegible] қайта [illegible] такомиллаштириш [illegible] рейтинг тизими [illegible] ишни [illegible] Бунинг учун энг аввало кафедраларда лекция ва амалий семинар дарсларини ўтказиш усулларини қайта кўриб чиқиш, таълим тизимига бутунлай янгича ёндашиш зарур бўлади. Ўқитиш жараёнида талабаларни якка тартибда мустақил ишлашларига катта эътибор бериш, улар учун имконият яратиш керак. Талабалар билимини баҳолаш эса ҳар бир ўқув семестри ва бўғинида ўқитилган фан хусусиятини эътиборга олган ҳолда рейтинг тизими назорат шаклларини баҳолаш мезонларини ишлаб чиқиш заруратини вужудга келтиради. Энг мураккаб масалалардан бири бу рейтинг тизимини қўллаш учун зарур бўлган ўқув услубий қўлланмалар, дарсликлар ишлаб чиқиш муаммосидир.

Шу ўринда Самарқанд кооператив институти жамоаси олиб бораётган амалий, ўрганса арзигулик тажриба ҳақида тўхталмоқчиман. Жумладан, бизда институт кафедралари томонидан барча фанлардан тест синовлари тузилиб бу ўтган йилги ёзги сессиядан бошлаб амалиётга қўлланиб келиняпти. Институт профессор-ўқитувчилари томонидан ҳозирги замон талабига жавоб берадиган дарсликлар, ўқув-услубий қўлланмалар тайёрланганлиги ҳам эътиборга моликдир.

Рейтинг тизимига ўтиш муносабати билан профессор-ўқитувчилар, талабалар орасида кенг миқёсда тушунтириш ишлари олиб борилди. Бугунга келиб институтда сессиялар тўла рейтинг тизими асосида ўтказиляпти. Барча фанлардан фан рейтинги, талабаларнинг билим (баҳолаш мезони) ва мутахассислик рейтинги ишлаб чиқилди. Бу масалани ҳал қилишда кадрлар тайёрлаш учун белгиланган ўқув режаси асос қилиб олинди. Унда кўрсатилган фанлар малакали мутахассисни шакллантиришдаги ўрнига қараб маълум блокларга бирлаштирилган.

Рейтинг (баҳолаш мезони)-га муфассал тўхталадиган бўлсак, у фаннинг умумий рейтинг бали ўқув режада кўрсатилган аудитория соатларини белгиланган коэффициентга кўпайтириш йўли билан топилади. Талабанинг билим рейтинги ўқув жараёнида ўтказиладиган одатдаги текширув, чегаравий назорат ва якуний назорат натижаларига шу фандан илмий ишга қатнашгани учун бериладиган балига асосан белгиланади ва имтиҳон баҳоси уларнинг тўплаган баллига қараб қўйилади. Қолдирилган дарслар учун ҳам балл белгиланган. Ҳар бир академ соат учун қўйилган балл фаннинг коэффициентига кўпайтириш усули билан аниқланади ва талабанинг йиққан билим балидан олиб ташланади. Агар талаба жамғарган баллар бўйича таклиф қилинган баҳога норози бўлса, у вақтда имтиҳон топширади ва ундан олган бали тўпланган балига қўшилиб умумий рейтинг чиқарилади. Шундан сўнггина баҳоси қўйилади.

Олий таълимдаги ўқиш жараёни — кўп қиррали, мураккаб, инсоннинг дунёқарашини шакллантирадиган, малакали мутахассисларни тайёрлаш билан боғлиқ бўлган жараёндир. Бу бир жойда қотиб қолмасдан, балки узлуксиз такомиллаштирилиб бориладиган жараён ҳисобланади. Бозор иқтисодиёти бутун тизимни иқтисодий, ҳуқуқий, ижтимоий, маданий ва маънавий муносабатларни, шу жумладан ўқиш жараёнини ҳам ислоҳ қилишни тақозо этади. Янгича иқтисодий ислоҳот шароитида маъмурий бошқарувчилар вазифасини тадбиркорлар, менежерлар, тижоратчилар бажаришади. Бу мутахассислар эса «кўпроқ билим, кўпроқ профессионализм» принципи асосида иш олиб боришлари шарт. Бунинг учун эса ўқув ва ўқув зарурдир. Зотан, халқимиз «Билаги зўр бирни, билими зўр мингни йиқар» деб бежиз айтмаган. Шу ўринда олий таълимни, унинг ўқиш жараёнини такомиллаштиришнинг айрим муаммолари тўғрисида тўхталиб ўтиш ўринли деб ҳисоблайман.

Менимча, даставвал жамиятимизга қандай мутахассислар кўпроқ кераклиги аниқланиши, уларнинг малака маълумотномаси қайта кўриб чиқилиши зарур. Тайёрланаётган кадр нимани билиши, нимани уддалай олиши мумкинлигини аниқлаб, кейин уларни ўқитиш, дейлик кимни, қаерда, қанча, қандай ва кимлар ўқитишини белгилаш зарур.

Бугунги кунда кимни ўқитиш масаласи олий таълим даргоҳларига талабаларни тест синовлари орқали саралаш йўли билан ҳал қилиняпти. Очиғини айтганда, битта юқори малакали, профессионал профессор ёки доцентни тайёрлаш учун ўрта мактабдан ташқари 10—15 йил керак. Қолаверса, буларни тайёрлаш давлат хазинасига қанчага тушади? Шу сабабли тайёр мутахассислари бор олий ўқув юртларида иқтисодчиларни тайёрлаш, фикримча, мақсадга мувофиқ бўлса керак.

Мутахассисларни қандай ўқитиш эса энг мураккаб муаммодир. Бизнингча, ўқув режаларини, фанлар дастурларини ривожланган давлатлар тажрибаларини ҳисобга олган ҳолда жаҳон андозаларига жавоб берадиган кадрлар тайёрлайдиган даражада тузиш зарур. Ҳозирги ўқув режаларида кераксиз фанлар жой олган ёки керакли фанларга кам аудитория соатлари ажратилган. Мўлжалланган фанлар сон жиҳатдан кўп миқдорда, аудитория соатларини айтмайсизми, факультативларни қўшсангиз ҳар ҳафтага 36—40 соатга тўғри келади. Синов ва имтиҳонлар ҳам ортиқча. Бу ҳолат талабаларнинг бефарқлигига, дарсларни кўп қолдиришига, ўзлаштиришнинг сустлигига ва мустақил ишлашга вақтнинг йўқлигига олиб келаётган шароитлардандир. Ривожланган хорижий давлатлар ўқув режасида фанларнинг сони, жорий синов ва имтиҳонлари, ҳафталик дарслар миқдори минимумга келтирилган. Талабалар асосан мустақил ишлашади, шошилмай, эркин, ортиқча юксиз (нагрузкасиз) фанларни ўзлаштиришади. Масалан, Қўшма Штатларда фан асосан бир семестрда ўқитилади. Ҳафталик дарслар миқдори йигирма соатдан ортмайди. Бундан ташқари ўқиш беш кун. Шуни ҳам айтиш керакки, Қўшма Штат коллежлари ва университетларида маъруза ва амалий дарслар солиштирмаси 4/1 маъруза фойдасига. Уларда ўқитиш кўпроқ фундаментал характерга эга бўлиб, талабаларнинг қулоғидан судраб, «тортиб юрилмайди». Хорижий давлатлар коллеж ва университетларида шу нарса характерлики, уларнинг ўқув режаларида жисмоний тарбия деган нарса йўқ. Лекин улар азалдан ўз хоҳиши билан жисмоний тарбияга имкониятига қараб ҳар куни вақт ажратишга ўргатилган. Ҳар бир университет ва коллежларда секциялар мавжуд. Бизнинг ўқув режамиз бўйича эса ҳафтасига тўрт соатдан жисмоний тарбия ўқиш жадвалига киритилади. Ҳар семестр талабаларни синов топширишга мажбур қиламиз. Бу борада биз ҳам жисмоний тарбияни ривожлантириш, талабаларни қизиқтириш учун эрталаб ва кечқурун ишлайдиган секциялар ташкил қилсак мақсадга мувофиқ, деб ўйлаймиз.

Яна бир масала. Ўқув режасидаги иқтисодий фанларда фанлараро боғлиқлик ўқиш жараёнида эътиборга олинмаслиги, қайтаришлар кўплигини айтмасдан бўлмайди. Кафедралар фанлар учун ўқув соатини кўпайтириш билан овора. Бу масалани ҳал қилиш учун ўқитиш бир-бирига боғлиқ фанларни блок тизимида, кетма-кет ўқитишга эришилса кўнгилдагидек бўларди.

Бозор иқтисодиёти, эркин баҳолар нафақат Олий таълим талабалари, умуман ўқиш билан шуғулланаётган ёш авлодни, профессор-ўқитувчиларнинг социал ҳимоясини яна ҳам чуқурроқ ўйлашга мажбур қиляпти. Сабаби, дарсликлар, дастурлар, ўқув-услубий кўргазмаларни тайёрлаш, уларни нашр этиш, тайёрларини сотиб олиш қимматга тушяпти. Олимлар ёзган ишларини чиқаролмай, талабалар эса уларни топа олмай сарсон. Фикримча, таълимга зарур бўлган, ўқиш учун керакли нарсаларни (товарларни) давлат ўз ҳимоясига олса, давлат тасарруфидаги нашриётлар ташкил қилинса, мақсадга мувофиқ бўларди.

Таълимда хизмат қилаётган профессор-ўқитувчилар, кадрларнинг моддий шароитига тўхталмай иложим йўқ. Маълумки, таълим соҳасида, айниқса олий таълимда энг билимдон кишилар ишлайди. Бу соҳада айрим хизмат кўрсатаётган олимлар, кадрларнинг ишни ташлаб кетиш ҳоллари рўй беряпти. Шу кетишда 10—15 йилдан кейин нима бўлади? Назаримда, таълим соҳасидаги хизматчилар, профессор-ўқитувчиларнинг иш ҳақини қайта кўриш вақти келди. Бу масалани ҳал қилишда ҳам хорижий давлатлар тажрибаси эътиборга олинса ёмон бўлмасди.

Баротали АБДУКАРИМОВ,
Самарқанд кооператив институти тижорат факультети декани, матлубот кооперация иқтисодиёти кафедраси доценти.

Ҳафталик кўрсатувлар

Душанба, 21. II

● ЎзТВ I

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 «Бугун». Ахборот кўрсатуви.
18.10 «Тошкентга марҳамат». Телефильм.
18.25 Бизнес мактаби.
18.55 Эълонлар.
19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.15 Эълонлар.
19.20 «Шеърий дақиқалар». Ўзбекистон халқ шоираси Ойдин Ҳожиева.
19.35 Чанг тароналари.
20.10 Оқшом эртаклари.
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ўзбекистон» ахбороти.
20.50 «Жиноят жазосиз қолмайди». Хоразм вилояти ички ишлар бошқармасига бағишланган кўрсатув.
21.30 ЎзТВ хазинасидан. Ўзбекистон халқ ҳофизи Фаттоҳхон Мамадалиев куйлайди.
22.45 «Ўзбекистон» ахбороти.
23.05 «Ҳужжатли фильмлар экрани».
23.50 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.15 «Билиб қўйган яхши».
19.35 «Маърифат маскани».
20.45 «Суперспорт».

● «ОРБИТА IV»

18.00 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан).
18.25 XVII қишки олимпиада ўйинлари. Фигурали учиш. Оригинал рақс. Лиллехаммердан кўрсатилади.
19.25 «Турмуш икир-чикирлари». Бадиий телесериал премьераси. 36-серия.
19.55 «Эркак ва аёл».
20.40 Хайрли тун, кичкинтойлар!
21.00 Янгиликлар.
21.40 «Бадбашара». Телевизион бадиий фильм премьераси («Экран»).
23.15 «Миниатюра».
23.30 XVII қишки олимпиада ўйинлари. Тоғ чанғи спорти. Хотин-қизлар. Лиллехаммердан кўрсатилади.

● «ДУБЛЬ IV»

18.00—20.00
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ
*
РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

20.00 XVII қишки олимпиада ўйинларида. Хоккей. Швеция—Канада. Лиллехаммердан олиб кўрсатилади.
21.30 «Хроно». Авто ва мотоспорт оламида.
22.00 Туркия телевидениеси. Хабарлар.
22.25 «Тафсилотлар».
*
22.35 «Юлдузлар билан суҳбатда».
*
22.40 Душанба куни детектив. «Эндхауз жумбоғи». Бадиий фильм. 1-серия. «Эркюль Пуаро» сериалидан.

Сешанба, 22. II

● ЎзТВ I

7.00—9.10 «Ассалом, Ўзбекистон!». Тонгги дам олиш кўрсатуви.
*
9.10 «Бастакор Мухторжон Муртазоев». Телефильм.
9.45 «Ёшлик» студияси. «Ишонч».
10.30 Ўқув кўрсатуви. Ўзбекистон халқлари тарихи.
11.00 Самбо. Ютуқлар ва муаммолар.
11.30 «Кичкинтой» студияси «Эртаклар — яхшиликка етаклар».
* * *
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 «Бугун». Ахборот кўрсатуви.
18.10 «Кичкинтой» студияси. «Доно бобо даврасида».
18.40 «Неъмат Қўзибоев». Телефильм.
18.55 Эълонлар.
19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.15 Эълонлар.
19.20 «Сўзана ва чинни буюмлар». Телефильм.
19.35 «Қўшиқ рақсга уланса». Комила Аминова, Валижон Абдуллаев.
20.10 Оқшом эртаклари.
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ўзбекистрн» ахбороти.
20.50 Нодира лирикаси.
21.30 «Ёнингдами!». Бадиий фильм.
22.55 «Ўзбекистон» ахбороти.
23.15 Фильм-концерт.
23.45 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
«ОМАД» таништиради:
19.15 «Мультфейерверк».
19.45 Рок ҳақида.
20.05 Эълонлар.
20.15 «Кинонигоҳ».
22.00 «MTV». Мусиқий кўрсатув.

● «ОРБИТА IV»

6.45 «Тонг».
* * *
18.00 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан).
18.20 «Парда ортида».
18.45 Олимпиада кундалиги.
19.05 «Оддий Мария». Кўп серияли телевизион бадиий фильм премьераси.
19.55 «Мавзу».
20.40 Хайрли тун, кичкинтойлар!
21.00 Янгиликлар.
21.30 «Бомонд».
21.45 XVII қишки олимпиада ўйинлари. Фигурали учиш. Ихтиёрий рақс. Лиллехаммердан кўрсатилади.

● «ДУБЛЬ IV»

18.00—19.20
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ
*
РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

19.20 Хонаки экран. «Санта-Барбара». Кўп серияли бадиий телефильм премьераси. 283-серия.
20.15 «Юлдузлар билан суҳбатда».
20.25 XVII қишки олимпиада ўйинларида. Лиллехаммердан олиб кўрсатилади. Танаффус пайтида — «Ҳар бир кун байрам», «Тафсилотлар».
23.10 «Қутқариш хизмати 911».

Чоршанба, 23. II

● ЎзТВ I

7.00—9.10 «Ассалом, Ўзбекистон!». Тонгги дам олиш кўрсатуви.
*
9.10 Республика газеталарининг шарҳи.
9.25 Футбол майдонларида.
9.55 «Ёшлик» студияси. «Меҳнати элга манзур».
10.30 «Уорлднет» телекомпаниясининг янгиликлари (АҚШ).
10.45 Мактаб ўқувчилари учун. «Ўйла! Изла! Топ!».
* * *
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 «Бугун». Ахборот кўрсатуви.
18.10 «Аждодлар мероси». Абу Абдуллоҳ ал-Хоразмий.
18.55 Эълонлар.
19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.15 Эълонлар.
19.20 Хоразм вилояти Огаҳий номидаги театрнинг яккахонлари ака-ука Эшжоновлар концерти.
19.55 Телефильм.
20.10 Оқшом эртаклари.
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ўзбекистон» ахбороти.
20.50 Тадбиркор минбари.
21.50 Замонавий ўзбек қўшиқларининг «Анор» телевизион танлови.
22.50 «Ўзбекистон» ахбороти.
23.10 «Қайтишни хаёлдан чиқаринг». Бадиий фильм.
00.25 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.15 «Тошкент оқшоми».
20.35 «Спринт».
20.55 «Ишбилармонлар».
21.40 «02» тўлқинида.
22.00 «Муҳаббат олам кезади».

● «ОРБИТА IV»

6.45 «Тонг».
* * *
18.00 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан).
18.25 «Ҳужжатлар ва тақдирлар».
18.35 «Оддий Мария». Кўп серияли телевизион бадиий фильм премьераси.
19.25 «Виктория». Ватан ҳимоячилари кунига бағишланган аскар қўшиқлари фестивали.
20.40 Хайрли тун, кичкинтойлар!
21.00 Янгиликлар.
21.30 «Ҳеч нарса ҳақида репортаж».
21.45 Олимпиада кундалиги.
22.05 XVII қишки олимпиада ўйинлари. Хоккей. Финал гуруҳлари командаларининг матчи. Лиллехаммердан кўрсатилади.

● «ДУБЛЬ IV»

18.00—20.10
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ
*
РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

20.10 «Ҳеч ким унутилмайди».
20.15 Телеэкранда — премьера. «Анкор ва яна Анкор». Бадиий фильм.
*
22.00 Туркия телевидениеси. Хабарлар.
*
22.25 «Тафсилотлар».
22.35 «Юлдузлар билан суҳбатда».
22.40 «Юлдузлар ёғилганда».

Пайшанба, 24. II

● ЎзТВ I

7.00—9.10 «Ассалом, Ўзбекистон!». Тонгги дам олиш кўрсатуви.
*
9.10 «Бахтли бўлай десанг». Бадиий фильм.
10.20 «Ёшлик» студияси. «Сенинг замондошинг».
10.50 «Уорлднет» телекомпаниясининг янгиликлари (АҚШ).
11.05 Футбол. «Пахтакор-79» хотира турнири.
* * *
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 «Бугун». Ахборот кўрсатуви.
18.10 «Таълим ва ислоҳот».
18.45 «Нурли Тошкент оқшомлари». Телефильм.
18.55 Эълонлар.
19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.15 Эълонлар.
19.20 «Ёшлик» студияси. «Адолат».
20.00 «Лайлаклар». Телефильм.
20.10 Оқшом эртаклари.
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ўзбекистон» ахбороти.
20.50 Ўзбекистон халқ артисти Ўринбой Нуралиев куйлайди.
21.25 «Бу ерда бегоналар юрмайди». Бадиий фильм.
22.40 «Ўзбекистон» ахбороти.
23.00 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
«ОМАД» таништиради:
19.15 «Мультфейерверк».
19.45 «Салом, ёшлар!».
20.05 «Юлдузлар жилоси».
20.30 Эълонлар.
20.40 «Кинонигоҳ».
22.00 «MTV». Мусиқий кўрсатув.

● «ОРБИТА IV»

6.45 «Тонг».
* * *
18.40 «...16 ёшгача ва ундан катталар».
19.20 «Ҳужжатлар ва тақдирлар».
19.30 «Лабиринт».
19.55 «Эҳтиёткор одамнинг иқрори». Е. Габрилович давр ҳамда ўзи ҳақида.
20.40 Хайрли тун, кичкинтойлар!
21.00 Янгиликлар.
21.30 «Бизнинг америкалик Боря». Телевизион бадиий фильм премьераси. («Экран» «Фора-лотос» иштирокида суратга олган).
23.00 XVII қишки олимпиада ўйинлари. Тоғ чанғи спорти. Слалом-гигант. Хотин-қизлар.
23.30 Олимпиада кундалиги.
23.50 «Матбуот-экспресс».

● «ДУБЛЬ IV»

18.00—20.05
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ
*
РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

20.05 Хонаки экран. «Санта-Барбара». Кўп серияли бадиий телефильм премьераси. 284-серия.
20.55 «Мен—йўлбошчиман».
21.15 «Мўмин-қобил йўлбошчилар».
21.45 Криминал хабарлар экрани.
*
22.00 Туркия телевидениеси. Хабарлар.
*
22.25 «Тафсилотлар».
22.35 «Юлдузлар билан суҳбатда».
22.40 XVII қишки олимпиада ўйинларида. Хоккей. Лиллехаммердан кўрсатилади.

Жума, 25. II

● ЎзТВ I

7.00—9.10 «Ассалом, Ўзбекистон!». Тонгги дам олиш кўрсатуви.
*
9.10 «Хайрлашув арафасида». Бадиий фильм.
10.30 Ўқув кўрсатуви. Кимё.
11.00 «Уорлднет» телекомпаниясининг янгиликлари (АҚШ).
11.15 «Умид». Мактабда халқ миллий ўйинлари.
11.45 «Ёшлик» студияси. «Талабалик йилларим».
* * *
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 «Бугун». Ахборот кўрсатуви.
18.10 «Ўсмир ва қонун».
18.40 «Чотқол тизмалари бўйлаб». Телефильм.
18.55 Эълонлар.
19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.15 Эълонлар.
19.20 «Илҳом». Телевизион клуб.
20.10 Оқшом эртаклари.
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ўзбекистон» ахбороти.
20.50 «Бевосита мулоқот».
21.50 «Ҳофизлар хониш қилганда».
22.30 «Ёшлик» студияси. «Оталар сўзи — ақлнинг кўзи».
23.45 «Ўзбекистон» ахбороти.
00.05 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.15 «Алоқалар ва шартномалар».
20.00 «Пульс». Хабарлар.
20.15 Телефильм.
20.30 «Ўзбекистон» ахбороти.
20.50 «Маншук ҳақида қўшиқ». Бадиий фильм.

● «ОРБИТА IV»

6.45 «Тонг».
* * *
18.00 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан).
18.25 Маданият янгиликлари.
18.40 «Инсон ва қонун».
19.15 «Япония А. Колошин билан».
19.45 «Мўъжизалар майдони».
20.40 Хайрли тун, кичкинтойлар!
21.00 Янгиликлар.
21.30 «Ҳафтанинг машҳур кишиси».
21.45 XVII қишки олимпиада ўйинлари. Конькида югуриш спорти. Шорт-трек. Лиллехаммердан кўрсатилади.
22.30 Алла Баянова билан учрашув.
23.15 «Бумеранг».
23.45 «Матбуот-экспресс».

● «ДУБЛЬ IV»

18.00—19.45
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ
*
РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

19.45 М. Жванецкий. «Бу ҳазил эмас—тақдир тақозоси». «Турли мамлакатларга саёҳат» туркумидан.
20.50 XVII қишки олимпиада ўйинларида. Лиллехаммердан олиб кўрсатилади.
21.45 «Видеошеърият». Микеланджело Буонарроти.
*
22.00 Туркия телевидениеси. Хабарлар.
*
22.25 «Тафсилотлар».
22.35 «Юлдузлар билан суҳбатда».
22.40 «К-2» таништиради: «Халқ фраки».
23.35 Петербург мавсуми. «Эрмитаж театри».

Шанба, 26. II

● ЎзТВ I

7.00—9.10 «Ассалом, Ўзбекистон!». Тонгги дам олиш кўрсатуви.
*
9.10 Республика газеталарининг шарҳи.
9.25 «Камтарин қулингиз». Бадиий фильм.
10.50 «Ёш тадбиркорлар».
11.40 «Янги китоблар».
12.10 «Кафолат».
12.40 «Алифбо сабоқлари».
13.10 Камер куйларидан концерт.
13.40 «Мерос». Муҳаммад Шайбонийхон.
14.40 Футбол. «Пахтакор-79» хотира турнири.
* * *
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 Болалар учун фильм.
18.25 Халқаро шарҳловчилар даврасида.
18.55 Эълонлар.
19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.15 Эълонлар.
19.20 Теннис. Президент кубоги учун халқаро турнир олдидан.
19.30 Ўзбекистон Давлат телерадиокомпанияси дуторчи қизлар ансамблининг концерти.
20.10 Оқшом эртаклари.
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ўзбекистон» ахбороти.
20.50 «Ўзбекистон ва жаҳон».
21.50 «Тунги ёғду». Дам олиш кинодастури.

● ЎзТВ II

19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.15 Болалар учун. «Табассум».
20.15 «Саҳро тимсоҳи». Телефильм.
20.30 «Ўзбекистон» ахбороти.
20.50 «Ноктюрн». Бадиий фильм.

● «ОРБИТА IV»

18.00 XVII қишки олимпиада ўйинлари. Фигурали учиш. Хотин-қизлар. Ихтиёрий программа. Лиллехаммердан кўрсатилади.
19.00 «Муқаддас сўз».
19.20 «Ҳафтанинг акс садоси».
19.50 «Коламбия пикчерс» таништиради: «Қойилмақом жуфтлик». Кўп серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 5-серия.
20.40 Хайрли тун, кичкинтойлар!
21.00 Янгиликлар.
21.30 «Коламбия пикчерс» таништиради: «Денгиз ҳам ҳикоя қилади». Кўп серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 4-серия.
22.25 Олимпиада кундалиги.
22.45 XVII қишки олимпиада ўйинлари. Тоғ чанғи спорти. Слалом. Хотин-қизлар. Лиллехаммердан кўрсатилади.
23.15 «Матбуот-экспресс».
23.25 XVII қишки олимпиада ўйинлари. Фигурали учиш. Кўргазмали чиқишлар. Лиллехаммердан кўрсатилади.

● «ДУБЛЬ IV»

12.10 — 16.00
«ЎЗБЕКИСТОН»
ХАЛҚАРО ТЕЛЕКАНАЛИ

12.10 «Мамлакатлар, воқеалар, одамлар».
12.20 «Бизнен мирас» (татар тилида).
13.00 «Анор меваси». Усто Мўмин.
13.40 «Умид» (уйғур тилида).
14.25 «Дўстлик чегара билмайди».
15.05 Шарқ тароналари.
15.45 «Бу ажиб дунё».
* * *
18.00—19.50
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ
*
РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

19.50 Киномарафон. «Бу қизи тушмагур». Бадиий фильм. «Севги маъбудаси» туркумидан.
21.25 «К-2» таништиради: «Америка юлдузлари».
*
22.00 Туркия телевидениеси. Хабарлар.
*
22.20 «Юлдузлар билан суҳбатда».
22.25 XVII қишки олимпиада ўйинларида. Хоккей. Лиллехаммердан кўрсатилади.

Якшанба, 27. II

● ЎзТВ I

7.00—9.10 «Ассалом, Ўзбекистон!». Тонгги дам олиш кўрсатуви.
*
9.10 «Маҳобҳорат». Кўп қисмли телевизион бадиий видеофильм (Ҳиндистон). 55—56-сериялар.
10.40 «Мактаб ва ҳаёт».
11.20 «Халқ ижодиёти». Сибизиқчи Каромат Норбўтаев.
11.50 «Оила».
12.35 «Соҳибқирон Темур». Ҳамза номидаги Ўзбек Давлат академик драма театрининг спектакли.
* * *
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 «Кичкинтой» студияси. «Ўйлаймизу ўйнаймиз».
19.00 «Ҳафтанома» (рус тилида).
19.30 «Ойнаи жаҳонда».
19.50 «Кулги соҳиблари». Мирзабек Холмедов.
20.30 «Ҳафтанома».
21.10 «Барҳаёт наволар». Тўхтасин Жалилов.
22.25 «Тоҳир ва Зуҳра». Бадиий фильм.
00.05 Янгиликлар.

● ЎзТВ II

«ОМАД» таништиради:
17.00 «Совға».
17.30 «Юлдузлар жилоси».
17.45 «Курьер».
18.00 «Юлдузли осмон».
18.25 «Ҳар соҳадан бир шингил».
18.35 «Салом, ёшлар!».
19.00 «Даракчи».
19.10 Эълонлар.
19.15 «Видео-О».
21.00 «Курьер».
21.15 «Тикланиш».
21.35 «Даракчи».
21.45 Эълонлар.
21.50 «Видео-О».

● «ОРБИТА IV»

18.10 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан).
18.25 Мультфильмлар премьераси: «Мушук Феликс», «Ҳақиқий ажина овловчилар».
19.20 «Эфирда мусиқа».
20.15 «Останкино» телеэкранида биринчи марта. «Икс хонимнинг ажралиши». Бадиий фильм. (Буюк Британия, 1938 й.).
22.00 «Якшанба». Ахборот-публицистик кўрсатуви.
22.45 XVII қишки олимпиада ўйинлари. Хоккей. Финал. Лиллехаммердан кўрсатилади.

● «ДУБЛЬ IV»

12.00 — 16.00
«ЎЗБЕКИСТОН»
ХАЛҚАРО ТЕЛЕКАНАЛИ

12.00 «Мамлакатлар, воқеалар, одамлар».
12.10 «Ватан ҳимоячилари».
12.45 «Изланиш самаралари».
13.25 «Кашфиётлар оламида».
14.05 «Замандас» (қозоқ тилида).
14.50 «Мўъжиза». Хитой ноанъанавий табобати ҳақида.
15.15 Чет эл эстрадаси концерти.
15.45 «Бу ажиб дунё».
* * *
18.00—20.35
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ
*
РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

20.35 Си-Би-Эс кинотеатри. «Қандайдир ёвузлик». Бадиий фильм.
*
22.00 Туркия телевидениеси. Хабарлар.
*
22.20 «Юлдузлар билан суҳбатда».
22.30 «Намуна нусхаси».
22.40 «Ксюша ҳузурида».
23.10 «Репортёр».
23.30 XVII қишки олимпиада ўйинларида. Лиллехаммердан кўрсатилади.

ИҚТИДОРЛИЛАР МАРКАЗИ

Китоб шаҳридаги «Ёш талантлар маркази»ни кўпчилик ана шундай ном билан аташади. Бу ерда иқтидорли ёшларнинг жонкуяр мураббийси Абдумалик Саримсоқов етакчилигида 430 йигит-қиз тўққиз мутахассислик бўйича тўгаракларда ҳунар ўрганмоқда.

— Мақсадимиз республикамизнинг келажакда буюк давлатга айланишида етук мутахассислар ва ҳунармандларни ўзимизда тайёрлаш, — дейди А. Саримсоқов. — Бунинг учун барча шароитлар мавжуд. Туман ҳокимлиги ҳам қўлидан келган ёрдамини аямаяпти.

Ҳа, бу ерда компьютерлар хонаси, гилам тўқиш, автомобиль ҳайдашни ўргатиш, авиамоделчилик, кулолчилик тўгараклари доимо болалар билан гавжум. Бу ишга тумандаги тажрибали уста-муаллимлар таклиф этилган.

СУРАТДА: уста Зилола Мажидова тўгарак қатнашчиси Меҳринисо Шароповага ҳунар сирларини ўргатмоқда.

М. ШАРОПОВ (ЎзА) олган сурат.

● Соғлом авлод учун

Касбим мураббийлик. Шунинг учунми икки қулоғим ҳамиша бола тарбияси ҳақидаги гап-сўзларда. Ва бу гап-сўзларнинг ичида менинг диққатимни тортадиган, аниқроғи мени диққат қиладиган бир нарса бор, бу ҳам бўлса — ҳозирги болалар ўқимайди, — деган қараш. Уларнинг тарбиясини телевизор бузиб юборди. Бу — болаларни ота-оналар ҳаддан зиёд эркалатиб, талтайтиришяпти, деган фикрлар. Энди мени эшитинг: бола ёки ўсмир телевизорга қизиқибдими, бу боланинг айби эмас. Бола эргашувчан, қизиқувчан бўлади. Уни нима қизиқтирса, ҳавасини уйғотса, бу нарсанинг фойдали ёки зиёнли эканлигини ўйлаб ўтирмасдан эргашиб кетаверади. Номақбул йўлдан уни қуруқ панд-насиҳат билан қайтариб бўлмас. Боланинг қуруқ ваъзхонликдан ҳам бўлак ёмон кўрган нарсаси бормикан. Мана, айтайлик, мактаб ёки мактабнинг бирон ўқитувчиси телевизордан зўрлигини ўқувчи англасинчи, у телевизорни ташлаб, мактабга боғланиб қолади. Мен бунга тўла кафолат бера оламан.

Бола ўзи ҳавас қилганга эргашади

Бундан ўн беш — йигирма йил бурун қишлоқ одамлари ўқитувчидан ўрнак олиб кийинишарди. Қишлоқнинг оқсоқоллигини ўқитувчи қиларди. Демак, фақат ўқитувчи эмас, бутун эл унга эргашарди. Ҳозирчи? Афсуски, йўқ. Ўқитувчининг ўшандай пешқадамлиги, нуфузи, обрўси қаёққа да қолди. Ким барбод қилди? Ўқитувчининг ўзи барбор қилди, Бирдан-бир тўғри жавоб — шу. Ўқитувчиларнинг кўпчилиги ўз тинчини кўзлаб қолди. Кунига уч соат дарсини бир амаллаб ўтади-да, уйига шошилади. Иш вақтини ўша соатлар билан белгилашади. Бу — нотўғри. Ўқитувчининг иш вақти унга қўйилган соат билан белгиланмайди. Ҳамма қатори зарур бўлса у кунига саккиз, ўн соатлаб ишлаши керак.

Ўзимизнинг ишларимиздан бир шингил айтиб ўтай: Ўқув даргоҳимиз қошида Тошкент автомобиль институтининг лицейини очдик. Лицейда юз нафар тўққизинчи синфни битирган ўсмирларга асосан физика, математика ҳамда инглиз тилидан таҳсил бераяпмиз. Ўқитувчиларимизни мақтамайман. Фақат улар нонларини ҳалоллаб ейишяпти. Мен мураббийман. Виждонимнинг буюрганини қилиб, айрим ҳамкасбларимни койингандай бўлдим. Мулоҳазалариб мутлақо тўғри, деб даъво қилмайман. Ҳар кимнинг ўз тарозиси, ўз ўлчови бор. Лекин Ватан — ягона, Юрт манфаати ягона. Қарашларимизни, қадамларимизни шу муқаддас тушунчага қараб йўналтириш биринчи бурчимиздир.

Донiёр ХОЛЛИЕВ,
Тошкент Давлат автомобиль йўллари институтининг Қумқўрғон туманидаги лицейи директори.

● Муносабат

КЎРГАННИ КЎНГИЛ ИСТАР

ЁХУД АЁЛЛАР ҲАЁСИЮ ЭРКАКЛАР ШУХЛИГИ ХУСУСИДА

Тўғрисини айтадиган бўлсам, эркаклар билан хотин-қизларнинг тенг ҳуқуқлигига мутлақо алоқаси йўқ, бу мулоҳазаларнинг. Мен фақат бир зиёфатдан кейинги кечинмаларимни ҳукмингизга ҳавола этмоқчиман...

Яқинда нуфузли, давлатманд хонадонлардан бирида зиёфатда бўлдим. Эркак ва аёллар бир давра қурдик. Менинг рўпарамга бутунлай нотаниш, бунинг устига латофатли бир аёл ўтириб қолди. Мен-ку қаршисида ўтирибман, атрофдаги эркакларнинг кўзи ҳам ўшанда. Аввалига аёл ҳам ўзини ноқулай сезгандек бўлди. Бироқ бир-икки пиёла ичгандан кейин...

Охири туриб, бошқа жойга бориб ўтирдим. Аэбаройи эрига раҳмим келганидан қилдим бу ишни. Аёл эса арақнинг кайфидан сармаст.

— Битта анекдот айтиб берайми? Хуллас, Василий Иванович...

Эркагу аёл қўшилиб кулди ўша ҳаёсиз латифага. Кўп ўтмай, уни нариги хонага «чақириб» кетишди. Эри билан иккаласи ўртасидаги ҳангоманинг охири нима билан тугаганини аниқ билмайману, аммо бошқаларнинг хотинлари рашкдан тишини тишига қўйиб ўтиришди.

Хонадон соҳибаси гарчи меҳмонларга «олинг-олинг» деса-да ,ўзи ичимлик ичмади. Кимдир унинг эрини тезлади.

— Хотинингиз ичмагандан кейин, бошқалар ичармиди... Эрнинг орияти қўзғади.

— Ҳой, хозяйка, бу нима деган гап?! Биз ичмасак, бошқалар ичармиди? Ол, қани охиригача ичиб юбор. Ахир бугун эркатой қизингнинг туғилган куни-я!

Кўпайишиб мажбурлашди. Аёл бечора минг азоб билан ичди. Ким билади дейсиз. эҳтимол у умуман ичмас, ёки буйраги, жигари оғригандир...

Ҳар қанча ўйламай, кўнглимдаги бу оғриқни ифодалай олмаяпман. Нима бу — сурбетликми, ҳаёсизликми? Наҳотки тенг ҳуқуқлилик деган эркагу аёлнинг бир даврада ўтириши, уриштириб ичиши, баб-баравар баҳслашуви билан ўлчанса?!

«Гирдоб»даги Азизнинг зиёфатдан кейинги изтироблари эсингиздами? Эркагу аёлнинг бир даврада ўтиришими ўша касофатнинг сабаби?! Бу арақ дегани шишанинг ичида жим туради, холос. Сал ичсангиз бас, у шайтон шаклига киритади. Айниқса аёллар бор даврада.

Умуман, эркак билан аёлнинг (бегоналарни назарда тутаяпман) дастурхон атрофида ўтириши Ислом динида ман қилинган. Йўқ-йўқ, бу хотин-қизларни камситиш эмас, аксинча уларнинг покизалигини эҳтиёт қилишдир.

Камина масалани чуқурлаштирмоқчи эмасман. Фақат икки жинс вакилларининг бир даврада ичиб ўтиришларини ҳазм қила олмаслигимни алоҳида таъкидламоқчиман. Бу нарса бизнинг одоб доирамизга мутлақо тўғри келмайди. Зеро, Юсуф Хос Ҳожибнинг «Қутадғу билиг» китобида шундай жумлалар бор:

«Кўзи билан кўрмаса кўнгли орзу қилмайди, кўзинг кўрса, кўнглинг истайди, эй ўғил.

Кўзингни сақлагин, кўнгил истамайди, кўнгил орзу қилмаса, тану жон асир бўлмайди.

...кўзи қаёққа боқса, кўнгли ўша ёққа кетади. Нечалаб юзи ёруғ, обрўли кишилар хотинлар туфайлидан юзлари ерга қараган»,

Баъзан қишлоқ жойларида дастурхон атрофида ўтиролмай яланғоч оёқларини кўз-кўз қилиб турган хотинларга ачиниб кетаман. Нега биз уларни ёнимизда ўтиришга мажбур қиламиз?!

Самарқанддаги айрим маҳалла ва қишлоқларда тўйларнинг эскича, яъни эркак ва аёллар учун алоҳида-алоҳида ўтказилаётганини кўриб қувониб кетдим. Ҳатто мактаб ва билим юртларида баъзи дарслар махсусан ўғил болалар ҳамда қизларга ўтилади. Ҳатто болалар боғчаларида ҳам қизлар, ўғиллар гуруҳлари ташкил этилганмиш...

Хуллас, эркак ва аёлнинг бир даврада ичимлик ичиб ҳаёсизлик қилишининг олдини олиш мумкинми? Каминанинг бу ҳақдаги мулоҳазаларини тўлдирарсиз деган умиддаман.

Фармон ТОШЕВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

ДАСТЛАБКИ МАДАД

Республика ижодкор ёшлар «Истеъдод» жамғармасининг Жиззах вилоят бўлими ташкил этилди. Вилоят ҳокимининг ўринбосари Б. Узоқов бўлим раиси, ёзувчи А. Мамарасулов раис ўринбосари қилиб сайландилар.

Бу жамғарма ёш истеъдодларни излаб топиш, уларга ғамхўрлик қилиш, қўллаб-қувватлаш борасида яхши ишларни амалга оширади, деб ишонч билдирилди.

Жамғармани моддий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш ниятида вилоят ҳокимлиги ўз заҳирасидан 3 миллион сўм ажратган бўлса, вилоят халқ таълими бошқармаси ва Жиззах туманидаги Ҳ. Олимжон номли ширкат хўжалигининг ҳар бири бир миллион сўмдан улуш қўшдилар.

ЖИЗЗАХДА ШАКАР ЗАВОДИ

Бу ерда қурилаётган абразив заводини халқ учун муҳим озиқ-овқат маҳсулотларидан бири ҳисобланган шакар ишлаб чиқаришга мослаштиришга қарор қилинди. Айни пайтда корхонанинг айрим жойларини қайта қуриш, жиҳозлаш ҳамда ускуналарни ўрнатиш ишлари бошлаб юборилди. Яқин атрофдаги хўжаликларда қанд лавлаги етиштиришни йўлга қўйиш ҳам режалаштирилаётир.

Заводни шу йилнинг ўзида ишга тушириш ва 30 минг тонна Жиззах шакарини ишлаб чиқариш мўлжалланяпти.

Бахтиёр РИЗАЕВ.

СОТИБ ОЛИНГ ВА ЭГАЛИК ҚИЛИНГ!

Кўчмас мол-мулк калити бойликнинг олтин калитидир.

Бу калитни Сиз Наманганда 4 мартда ўтказиладиган Ўзбекистонда давлат корхоналарининг

БИРИНЧИ КИМ ОШДИ САВДОСИДА ОЛИШИНГИЗ МУМКИН:

● Меҳмонхоналар,
● Кафетерийлар,
● Чойхоналар,
● Ҳаммомлар,
● Тугалланмаган қурилишлар.

Алоқа учун телефонлар: Наманганда: (36922), 6-37-63, 6-82-45.
Тошкентда: факс: 66343.
Тошкентда: (3712) 39-41-24.

«PSS—51», PSR—510» оркесраторлари

СОТИЛАДИ

Телефон: 21-26-67.

Чилонзор даҳаси Мевазор маҳалласидаги 4,5 сотих ҳовлили, тўрт хонали, икки айвонли (барча қулайликларга эга бўлган) ҳй

СОТИЛАДИ

Мурожаат учун манзил:
Мевазор маҳалласи, 2-тор кўча, 44-уй.
Исталган вақтда мурожаат қилиш мумкин.

БИЛДИРУВ

Хоразм вилоят Қўшкўпир районидаги «ДИЛФУЗА» хусусий дўконининг 1994 йил 4 февралдан 4 августгача муддатга берилган лимитли чек дафтарчаси ва маҳсулот олиш учун 1, 2, 3-сонли ишонч қоғозлари йўқотилганлиги сабабли

БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

Анвар ОБИДЖОН

ОЛТИАРИҚДА ҚОЛГАН ДАФТАРЛАРДАН

(ТУРКУМ)

Бундан анча йиллар, тўғрироғи, ўн беш йилча бурун чоп этилган баёзлардан бирида Анвар Обиджон ҳақида шундай ёзишувди: «Олтиариқдан келиб олти жанрда ижод қилаяпти...» Шундан бери қанча сувлар оқиб кетди. У Тошкент ва Олтиариқ оралиғида юриб, ўнлаб тўпламлар, туркумлар битди. Ярми чоп этилди, ярми ўзи таъкидлаганидек, «Олтиариқда қолиб кетди...»

Бугун ана шу туркумдан айрим намуналарни эълон қилаяпмиз.

ГЎДАК ЙИҒИСИ

Кўп суқланма лоламга,
Яқинлашма ҳолвамга,
Қўл узатма олмамга,
У меники, бер менга!

Болишчамга қўйма бош,
Пайкалимдан йиғма мош,
Қирларимдан терма тош,
У меники, бер менга!

Мой қидирма чўлимдан,
Балиқ тутма кўлимдан,
Асал сўрма гулимдан,
У меники, бер менга!

Қадам босма даламга,
Тош отмагин қалъамга,
Тегма, тегма дадамга,
У меники, бер менга!

1977.

Мени кутманг,
Бормоғим гумон,
Ўхшаб қолдим бўм-бўш
жавонга.
Хаста юрак,
Ҳиссиётсиз қон
Талпинолмас энди
жононга.

* * *

Тушларимда
Қизғиш бўрилар
Увлаб юрар теграмда
бедор.

Билмайсизми,
Таъбир не бўлар
Бўрилардан туш кўрса
бемор?

* * *

Тўлишибсан, атиргул,
Деразамнинг ёнида.
Тунда ёлғиз турмагин,
Берироқ кел, жонидан.

Иккиланма, келавер,
Тиканингдан қўрқмайман.
...Э худойим,
Эсимдан —
Ажраганга ўхшайман.

* * *

Кўзларингиз сир сотар,
Қошларингиз серимо.
Очиқ сўйланг, нақадар —
Шубҳали бу таманно.
Дучор этманг жодуга,
Мен соддадил бир банда.
Кўникканман ёрдуга,
Адашаман туманда.

* * *

Куйдирасиз беркиниб,
Ойжамолсиз,
Хуморсиз.
Келдим Сизга сиғиниб,
Муқаддассиз,
Туморсиз.

Ҳасад қилар ғунчалар,
Ғунчалабсиз,
Пўримсиз...
Айтинг, нега бунчалар
Берахмсиз,
Шўримсиз?!

1978.

ТИЛАК

Яхши тушлар кўринг, маликам,
Тушингизга кирсин оҳулар.
Уйғонсангиз, ўкинчдан ҳар дам
Дилга яна томар оғулар,
Яхши тушлар кўринг, маликам.

Оғулардан ясаб бўлмас бол,
Беҳудадир умид, илтижо.
Энди Сизни этолмас хушҳол
Атай масъум яратган худо,
Яхши тушлар кўринг, маликам.

Турибман-ку худодан пастда
Қаршингизда букканча тизни.
Тушингизда оҳулар аста
Оғушимга бошласин Сизни,
Яхши тушлар кўринг, маликам.

Оғушимдан боқаркансиз жим,
Чарақлайди кўкда зуҳрангиз.
Кўзларимда акс этар бир зум
Бахтиёр ва сулув чеҳрангиз,
Яхши тушлар кўринг, маликам.

Чеҳрангизга суқланган оним
Айланаман бедорингизга.
Танамни тарк этолмас жоним
Тўймас бўлсам дийдорингизга,
Яхши тушлар кўринг, маликам.

Эрк дийдорин қўмсаб оҳулар
Бир замонлар кетганмиш тоққа.
Наҳот энди Сизни ҳам улар
Олиб қочар мендан йироққа,
Яхши тушлар кўринг, маликам.

1979.

* * *

Бошинг эгик, сўник нигоҳинг,
Порлагудек қалбингдан оҳинг.
Остонадан ўтдинг паришон,
Мени излаб келдингми, жонон?

Ўзинг келдинг, нур устига нур,
Менда қайдан пайдо бу ғурур?
Келмасанг-ку борардим излаб,
Ялинардим, сўзлардим сиздаб.

1972.

ПОХОЛДЎҚ

(ҲАЖВИЯ)

Дўкондан сут олиб қайтаётган Ҳожиқурбон уйига етай деб қолганида қўшнисининг дарвозаси зарб билан очилиб, пирпираганича Маркавой чиқиб келди. Ортида «Адидас» тамғали чангқоқарни дўлайиб хотини кўринди.

— Ҳу, рэкетчининг ўқига йўлиққур! Ҳу, тилгинангга қизамиқ чиқсин!

Бизнинг давримиздаги келинлар эрини косов ушлаб қувларди, замоннинг ўзгариб кетганини қаранг, деб ўйлади Ҳожиқурбон. Сўнг салобатли бир ҳаракат қилиб, орага кирди.

— Қанақа жанжал бу... каллаи саҳарлаб?

— Э, кўрмайсизми? — дея шошиб унинг панасига ўтди Маркавой. — Э йўқ, бе йўқ...

Келин баттар ловуллади:

— Яна безрайиб, э йўқ, бе йўқ дейди-я! Уйғотгани кирсам, «О-о, Марфушахо-о-н!» деб алаҳсираган ким?

— Бекорларни айтибсан, ҳеч қанақа Марфуша деган танишим йўқ. Туҳмат қилма!

Келин қўлларини биқинига тираб, «ум-м, ҳали биз туҳматчиям бўлдикми», дея галдаги ҳужумга шайланганида Ҳожиқурбон «э, бўлдида энди», деб йўлига кўндаланг чиқди.

— Бу писмиқни билмайсиз, — шанғиллади келин. — Худо урган шилқим. Шилқим бўлмаса, Дўмбирободни Дўмбоқобод, Эскижувани Эскижувон дермиди?

— Боринг, уйга киринг! — бу сафар келинчакни кескин жеркиб ташлади Ҳожиқурбон. — Уят бўлади-е!

Келин саннаганича кириб кетгач, «сендаям анча-мунча борга ўхшайди, бола», дея Маркавойга чимирилди. Маркавой куйиниб ўзини оқлашга тушди:

— Ўлай агар, ғирт бўҳтон бу. Кеча янги чиққан импорт туфли оламан деганида, кўнмагандим. Ҳамма бало шуники. Ўзича баҳона тўқиб, мендан аламини оляпти.

— Ҳе, бўм-бўм! — унинг пешонасига такиллатди Ҳожиқурбон. — Бу ёғига ақлинг етибди-ю, похолдўқни ҳалиям ўрганмабсан-да?

— Қанақа похолдўқ?

— Шуни билгинки, хумкалла, сен хоҳлайсанми, хоҳламайсанми, хотин киши барибир ёқтирган нарсасини олмай қўймайди. Тинчгина рўзғор кўрайин десанг, хотининг нима олмоқчилигини олдиндан билволиб, ўша нарсани олишга уни ўзинг мажбур қилаётгандек кўрин. Олдига похол сопқўйиб, дўқ ур. Бўлмаса, эркакчилик қўлдан кетади.

— Ҳеч балога тушунмадим.

Э, буни нимасига тушунмайсан, шилдирвоқи? Юр, ҳозир яхшилаб тушунтириб қўяман.

Маркавой анқайганича унга эргашди.

— Масалан, мана бизнинг хотиндан келайлик, — йўлйўлакай уқтира бошлади Ҳожиқурбон. — Баъзи шаъмаларидан сезиб юрибманки, туркча кўйлак билан тилло сирға олишга пул тўплаяпти. Олмайсан десам, бийдалаб ташлайди, бир чўқишда бурчакка тиқворади. Буни ўрнига мен вазиятдан фойдаланиб, похолдўқни бошлайман. Похол билан савалаганда, буниси уряпман деб хумордан чиқади, униси силаяпти деб роҳат қилади. Қарабсанки, сих ҳам куймайди, кабоб ҳам.

Ҳожиқурбон Маркавойни етаклаганича ҳовлига кириб келиб, сутли идишни пешайвон супасига «тақ» эткизиб қўйди.

— Ҳов, хотин, қанисан?

Ичкаридан вағиллаган овоз эшитилди:

— Ҳа, нима?

— Сут опкелдим. Ол, қайнат.

— Сизга сут қайнатиб беришдан бошқа ишим йўғаканми? — дея хотини чақчайганича айвонга чиқди. Ҳатто Маркавойни кўриб ҳам пинак бузиб қўймади. — Ана, газда қайнатиб, лиққа-лиққа ютволинг.

— Бу қанақа муомала? — деворга қўнган хўроздек кўкрак керди Ҳожиқурбон. — Ҳаддингдан ошма!

— Э, жўнанг!

— Нима? Вей рўдапо, кимга олифтачилик қиляпсан?

— Ким рўдапо?!

— Сен бўлмай менми? Туришингни қара, лўлиларнинг чилдирмачисига ўхшайсан. Тезда янги кўйлак олиб кий! Туркларникидан ол! Бугундан бошлаб нима десам шуни қиласан. Агар гап қайтарсанг..

Ҳозиргина темирни ғажийман деб турган хотин туйқус бўйин қисиб боқди.

— Мен бир нарса деяпманми?

— Дебам кўр-чи! — Ҳожиқурбон энди муштини ўйнатиб, хотинига дадил яқинлашди.— Жуда индамаса,а? Ҳозир арчиб қўяйми? Сенда орият бўлмаса, нима бизда бор. Одамлар айтмайдими, Ҳожиқурбондек одамнинг хотини жулдур бўпкетибди, борйўғи йигирма беш хил кўйлаги боракан, деб?

— Ўзимниям кийгим келади-ю, яна рўзғорни ўйлаб қоламан, — бутунлай шумшайиб сўз қотди хотин.

Ҳожиқурбон гурс эткизиб кўксига урди:

— Аккаанг турибди бу ёқда! Рўзғорни ўйлашни сенга ким қўйибди?

— Хўп, дадаси. Энди ишингизга аралашмасам бўлдими?

Хотини рўмолининг учини тишлаганича аста ортга бурилаётганида, Ҳожиқурбон яна кариллаб берди:

— Тўхта! Гапим тугамай, қаёққа кетяпсан? Мен эркакманми, йўқми?

— Эркаксиз, дадаси.

— Бу уйда хўжайин ким?

— Сиздан бошқа хўжайин борми?

— Унақа бўлса, эшит! — жаҳл билан ер тепиб ўшқирди Ҳожиқурбон. — Кўйлак ўз йўлига. Топшириқ шу — бир ойга қолдирмай тилло сирғаям оласан. Кимсан, Ҳожиқурбоннинг хотинисан. Қулоғингдаги мистовоқни отвор. Гапим ерда қоладиган бўлса, шопирма атала ичадиган қипқўяман Аччиғимни биласан-а?

— Биламан, дадаси, биламан.

— Билсанг, яхшиликча битта сирға ол. Ё ўзим бозорга сочингдан судраб борайми?

— Оламан дедим-ку, дадаси.

Ҳожиқурбон чивин ҳайдаётгандек, кафтини тескари силтади.

— Бор энди, сутни қайнат.

— Хўп бўлади, хўп, — хотин оёқ учида келиб, супадаги идишни олди.—Айтгандай, кечаги жигарниям қовурайми? Ҳарқалай, Маркавойни бошлаб кепсиз. Меҳмонингиз.

— Худди бир нарсанг бордек гапирасан-а. — Ҳожиқурбон ҳушёр тортиб, хотинининг кўзига тикилди. — Қовурилган жигарни қуруқ еб бўларканми?

— Ярим шишача вино турувди шекилли?

Буни эшитиб, Ҳожиқурбон бирдан ҳайкал тусига кирди. Доҳиёна қош кериб, бармоғида ўзини кўрсатди.

— Кимсан, Ҳожиқурбон бўлсаму, бировнинг олдида астатка ичаманми?

— Ҳа, бўпти, ҳозир ўғлингизни уйғотаман. Дўкондан янгисини опкелади.

Хотин шундай дея шипиллаганича ичкарига йўналди. Ҳануз ҳовридан тушмай, айвон супасида ғўдайиб турган Ҳожиқурбон Маркавойга димоғланиб деди:

— Кўрдингми? Эркакчилик мана бунақа бўпти, ука!

• *Янгиликлар, воқеалар, шарҳлар*

ШОИРНИ ХОТИРЛАБ

● **ҚАРШИ.** Вилоят ҳокимининг қарорига мувофиқ Ғузор туманидаги Тожик қишлоғида жойлашган 102-мактабга шоир Чори Аваз номи берилди. У ерда ўрнатилган бюстни ҳайкалтарош Б. Анваров ишлаган.

ОРОМГОҲ ҚУРИЛДИ

● **ЯККАБОҒ.** Тумандаги 536-хўжаликлараро механизациялашган кўчма колонна бунёдкорлари Кенггузар қишлоғида оналар ва болалар учун мўлжалланган оромгоҳ биносини фойдаланишга топширишди. Тумандаги «Қалдирғоч» уй-жой кооперативи эса янги хонадонлар калитларини эгаларига топширди.

СУВ КЕЛТИРГАН АЗИЗ

● **ДЕҲҚОНОБОД.** Туман ҳокимлигининг саъй-ҳаракати билан 45 километрли сув узатиш тармоғи қайта қурилиб, «Оқбош», «1 Май», «Чучукқудуқ», «Бешбулоқ», «Арабдош» қишлоқларига чучуксув келтирилди.

ЧЎЛҚУВАРЛАР ҚУВОНЧИ

● **НИШОН.** Тумандаги «Оқолтин» жамоа ширкат хўжалигининг марказий қўрғонига табиий газ келтирилди. Ҳозирча 22 хонадонда зангори олов ёнмоқда. Йил охиригача чўлқуварлар хонадони юз фоиз газлаштирилади. Хўжалик маъмурияти бунинг учун 110 миллион сўм ажратган.

ИМТИЁЗЛИ ТЕЛЕФОНЛАР

● **ҚАРШИ.** Бирлашган шаҳар ва шаҳарлараро телефон алоқаси тармоғи вилоят марказида яшовчи уруш қатнашчилари, байналмилалчи жангчилар, ногиронлар хонадонларига имтиёзли равишда телефонлар ўрнатди.

К. МУСАЕВ.

• *АКС-САДО*

Ҳақиқий олим шундай бўлади. Ёшинг етмишлардан ошгач орқага бир назар ташласанг, талай одамлар билан учрашган, воқеалар гувоҳи бўлган, оқ-қорани кўрган, пок кимсаларнинг босиб ўтган йўлларию, хизматлари кўз ўнгингдан бирма-бир ўтаверар кан... Шунда ўзинг қайси қатламга мансуб ҳолда яшаганингни ҳам ҳис этиб, агар виждон-иймон билан яшаган бўлсанг ифтихор қиласан, аксинча бўлса, надомат чекасан. Бироқ бу ҳам виждон иши.

Бошқа соҳани қўяйлик-да жиндак олимлар дунёсига назар ташлайлик. Ҳамма соҳада бўлганидай, илмий дунёда ҳам пок ва нопоклар бўлар экан. Асли иймони бут шахс қайси соҳага қадам қўймасин, ҳалол ва қийин йўлдан боради. Қинғир кимса ҳамма соҳада енгил, эгри, найрангбозликдан иш бошлайди. Жамият поклар ҳисобига ривожланади.

Ҳурматли зот—марҳум домламиз Ҳамид Сулаймон бизга Ғарб ва рус адабиёти тарихидан ўқитганларида адабий ҳаёт, бу олам гўзалликлари ҳақида биринчи марта тушунча берган. Домла кўркам, етук, қадди-қоматлари келишган, гап-сўзидан тортиб кийинишу, муомала маданияти, айниқса дарс бериш услубларига ҳаммамиз мафтун бўлганмиз. Баъзан бошқа факультетларнинг талабалари Ҳамид Сулаймон дарсларини пойлаб бизнинг аудиториямизга кириб ўтиришарди... Буям алоҳида мавзу.

Ғарб ва Шарқ классик мероси ва улар орасидаги алоқаларни чуқур ўрганиш ҳар икки олимимизга шу вақтгача нафақат ўзбек адабиётшунослигида, балки Марказий Осиё халқлари адабиётшунослигида ҳам ишланмаган жуда катта, янги илмий хулосалар излаб топишга олиб келди. Бу бизнинг филология илмимизда янгилик бўлиб чиқди. Эсимда, домла Ҳамид Сулаймон докторлик ишини ёқлаганларида оппонентлардан бири — А. К. Боровков диссертация билан танишиб, унга оид тузиб чиқилган матншуносликка оид ҳам ўта чуқур илмий, ҳам гўзал қилиб чизилган харитасимон жадвални қўлига олиб туриб, залга қараб «Менга қолса, Ҳамид Сулаймонга бу хизматлари учун икки марта

ҚАДРЛИ МЕРОС

«ШАРҚ МАДАНИЯТИ ИСПАНИЯДА ВА УНИНГ ОВРУПОГА ТАЪСИРИ» («ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ» 1994 ЙИЛ 18 ЯНВАРЬ) МАҚОЛАСИНИ ЎҚИБ...

докторлик берардим: бирини мана бунга (муқоваланган диссертацияни кўрсатиб), иккинчисини мана бунга (жадвални кўрсатиб) деганда биз залда чапак чалиб юборган эдик...

Фозила Сулаймонованинг кейинги икки-уч йиллар ичида эълон қилинган тадқиқотлари — Шарқ маданиятининг антик дунёсидан бошлаб то ўрта асрларгача бутун Ғарбий Оврупо моддий ва маънавий тараққиётига кўрсатган ижодий таъсири ҳақида бизга шу вақтгача маълум бўлмаган янги дунёни очиб берди.

Фозила Сулаймонованинг илмий ишлари, мақолаларини ўқиганда қалбида эзгина пок туйғу, миллий ҳис ва ғурури бўлган шахс мамнуният завқи билан тўлиб тошади. 25 йил узлуксиз изланиш заҳматининг улкан натижаси сифатида «Шарқ ва Ғарб. Қадимий адабий алоқалар» номи билан ўн босма тобоқ ҳажмидаги китоб юзага келди ва у 1991 йили «Фан» нашриётида нашр этилди. Ундан кейин «Шарқ ва Ғарб. Иккинчи китоб» ёзилди. Бу ҳар икки илмий асар атрофида деярли батафсилроқ нарсаям ёзилгани йўқ.

«Шарқ маданияти Испанияда ва унинг Оврупога таъсири» сарлавҳали мақолани ўқиб, олима нақадар қийин ва мураккаб ишга, бинобарин ғоят шарафли бир мавзуга қўл урганларини кўриб қувондим. Мазкур мавзуни 25-30 йиллар мобайнида ишлаб юргандан кўра бир йилда «ҳал қилиб ташлайдиган» мавзуларга ёпишиб ётганлар билан Фозила опа ва Ҳамид Сулаймонларнинг фарқи борми ё йўқми? Ҳамид Сулаймон академияга номзодлари кўрсатилганида хасталаниб қолган эдилар. Иғвогарлар «Ҳамид Сулаймон нуқул классик адабиётни идеаллаштириб ётибди, совет даври унга ёқмайди» деб «тегишли жойларга» хатлар ёзгани ва академияга ўтказмай қўйганларини, ҳатто унинг ўрнига сайланганлар илмий дунёдан аллақачон сурилиб кетганини ҳам биламиз-ку! Энди-чи? Худога шукр мустақиллик бўлди, академиклар ўз овозига ўзи эга бўлди.

Фозила опа бу мақолада Шарқнинг Ғарб адабиёти, тили, маданияти, санъати, тиббиёти ва бутун тараққиётига кўрсатган ажойиб таъсирини шундай далиллар билан исботлайдики, мантиқ ва ҳужжатлар кучидан, уларнинг илмий-назарий чуқур изоҳидан лол қоласиз. Агар опа шундай илмий-назарий хулосани ўша йиллари баралла эълон қилганларида (афсуски, эълон қилолмас эдилар) иғвогарлар шов-шув қилиб, туҳматномага тўлдириб юборардилар.

Шарқ маданиятининг Испаниядаги тараққиёти ҳақидаги фикр-мулоҳазалар шу қадар кенг кўламда изоҳланадики, биз унда Оврупода қачон ва қаерларда биринчи дорилфунунлар очилгани, Шарқ олимларининг қайси асарлари кимлар томонидан Оврупо тилларига таржима қилиб тарқатилгани, тил, адабиёт, тарих, санъат, ҳунармандчилик, тиббиёт, савдо-сотиқ, истеъмол маҳсулотлари берадиган корхоналар, шеърий асарлар, фалакиёт, математика соҳасида олимларимиз асарларининг таржималари ва ҳоказолар ҳақида чуқур тасаввур олиш билан фахрланамиз. Бу мавзу Фозила опанинг илмий ташкилотчилик фаолиятларини изоҳлаш учун бир мақолага сиғмайди. Устоздан кейин у кишининг аёллари унинг савобли ишларини садоқат билан бугун ҳам давом эттирмоқдаларки, бундан биз ғурурланмоқ билан бир қаторда Фозила Сулаймонованинг номзодини Академиянинг мухбир аъзолигига тавсия этсак, ўйлайманки, академикларимиз сафи яна битта иймонли, фидойи инсонга бойиган бўларди.

Аҳмад АЛИЕВ,
адабиётшунос олим.

ХАРЧИНОМА

ИШЛАБ ЧИҚАРАМИЗ ВА СОТАМИЗ

ПОЛИАМИД — 6 (донадор) қуйма деталлар конструкцияси шаклида электротехника, машинасозлик, автомобилсозлик, асбоблар ишлаб чиқариш, озиқ-овқат ва енгил саноат корхоналарида ҳамда турли техника соҳаларида қўлланилади. Полиамид — 6 дан конструкциялаш мақсадида ишлатиладиган қисмлар; тишли ғилдираклар, трумтаклар (подшипниклар), втулкалар, стерженлар, ғалтаклар, вентилятор парраклари, халқ истеъмоли моллари учун айрим қисмлар тайёрланади.

ПОЛИАКРИЛАМИД — кимё саноатида, тоғ кимёси, кўмир саноатида, нефть қазиб олиш саноатида, қора ва рангли металлургия саноатида, сув таъминотида, ичимлик хўжалик сувларини тозалашда, шунингдек, қоғоз-целлюлоза корхонасида ва тўқимачилик саноатининг барча тармоқларида қўлланилади.

СИРКАЛИ НАТРИЙ (Натрийли ацетат).

Енгил саноатда, кимёвий корхоналарда дори тайёрлаш — фармацевтика соҳасида, анилинли бўёқ саноатида ва соғлиқни сақлаш тиббиётида қўлланилади.

РУХЛИ АЗОТ КИСЛОТАСИ, 6 СУВЛИ.

Металлургия, авиация, кимё, машинасозлик саноатларида деталларни рух билан қоплаш учун ишлатилади.

БАРИЙЛИ АЗОТ КИСЛОТАСИ.

Шиша саноатида, кимёвий реактивлар, пиротехник аралашмалари, эмал ишлаб чиқаришда ва сантехник жиҳозларини қоплаш учун қўлланилади.

УЗБЕКИСТОН — ГОНКОНГ
«Б Е З А К»
ҚЎШМА КОРХОНАСИ
СИЗНИНГ ХИЗМАТИНГИЗДА!

Узбекистонда илк бор Америка технологияси бўйича:
тик ва ётиқ бўлган қуёш нуридан асровчи пардалар, хилма-хил ва ажойиб пардалар ва дарпардалар, карнизлар ишлаб чиқарилмоқда.

Биз сизга иш жойингиз, хонадонингиз, уйингиз қиёфасини ўзгартириб, кўркига-кўрк қўшишда ёрдам берамиз, замонавий дизайнни таъминлаймиз.

Жаҳондаги машҳур хорижий фирмалар ва каталоглар бўйича буюртмалар қабул этилади.

Ташрифингизга мунтазирмиз, қадамингизга ҳасонот!

Тошкент шаҳар, Ўзбекистон шоҳ кўчаси, «Ўзбекбирлашув» мажмуи. Телефонлар: 45-69-21, 45-76-61.

SAFARY TRAVEL LTD

САЁҲАТ — РОҲАТ

"Сафари траевел ЛТД" фирмаси дунёнинг қуйидаги мамлакатларига саёҳатга Таклиф этади.

- Араб Амирликлари 4-7 кун;
- Сурия халифалиги - 7 кун;
- Покистон - 7 кун;
- Туркия - 7 кун;
- Хитой - 7 кун.

Зарур ҳужжатларни тайёрлаш ва керакли маслаҳатларни беришни "САФАРИ ТРАЕВЕЛ ЛТД" фирмаси ўз зиммасига олади.

Мурожаат учун манзилгоҳ: Тошкент—700028, У.Юсупов кўчаси 1 уй; 133—134 хоналар.

Телефонлар: 41-40-09, 41-40-53. Факс: 41-38-57.

Эсингизда бўлсин "САФАРИ ТРАЕВЕЛ ЛТД" фирмаси - бу омадингизнинг бирдан-бир ҳақиқий йўлидир.

ЎТГАНЛАРНИНГ ОХИРАТИ ОБОД БЎЛСИН!

Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги суд-тиббий экспертиза Бош бюроси жамоаси бюро раҳбари З. А. Ғиёсовга синглиси **Муҳаббат ҒИЁСОВА**нинг бевақт вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Республика улгуржи-чакана «Олмос» бирлашмаси жамоаси Қарши шаҳридаги 19-сон хўжалик ҳисобидаги дўкон раҳбари О. Н. Саидовга волидаи муҳтарамаси **Зиёда НАБИЕВА**нинг вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

«ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ»

МУАССИС:
ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КЕНГАШИ.

Бош муҳаррир: Азим СУЮН.

Таҳрир ҳайъати: Абдулла ОРИПОВ, Абдулҳафиз ЖАЛОЛОВ, Азиз НОСИРОВ, Аслиддин БОЛИЕВ (масъул котиб), Зиёд ДАВРОНОВ, Ислом ШОҒУЛОМОВ, Каримжон РИХСИЕВ, Миршароф МУҲСИМОВ, Олимжон НАЗАРОВ, Тўхтамурод ТОШЕВ (бош муҳаррир ўринбосари, «Осиё бозори» иловаси учун масъул), Шоқосим ШОИСЛОМОВ, Шуҳрат ЖАББОРОВ (бош муҳаррир ўринбосари).

Мафкура ишлари ва партия ҳаёти бўлими — 33-21-43.
Иқтисодиёт бўлими — 33-47-80, 32-54-27.
Парламент фаолияти ва ҳуқуқ бўлими — 33-54-55, 32-26-70.
Адабиёт, фан ва маданият бўлими — 33-07-20, 32-57-19.
Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 33-11-49, 33-76-04.
Ахборот ва спорт бўлими — 33-12-56, 32-55-16.
Тижорат, эълонлар — «Осиё бозори» редакцияси — 33-41-89, 32-55-70, 33-38-55, 32-54-12.
Шароф Рашидов фонди — 33-34-69, 33-20-36.
Қабулхона — 33-65-45, 32-55-15.

ВИЛОЯТ МУХБИРЛАРИ:

Андижонда — 4-48-85;	Нукусда — 4-44-62;
Бухорода — 3-96-12;	Қаршида — 3-25-79;
Гулистонда — 2-26-22;	Қумқўрғонда — 52-624;
Жиззахда — 3-46-24;	Самарқандда — 35-22-90;
Навоийда — 3-74-76;	Урганчда — 6-72-60;
Наманганда — 6-43-43;	Фарғонада — 6-37-16.

● Рўйхатдан ўтиш тартиби № 000120.
Газета офсет усулида А—2 форматида босилади.
Ҳажми 3 босма табоқ.
Босишга топшириш вақти — 21.00.
Г—791. тир. 87.259. топширилди—21.00.
Навбатчилар: К. РИХСИЕВ, С. СИРОЖИДДИНОВ.

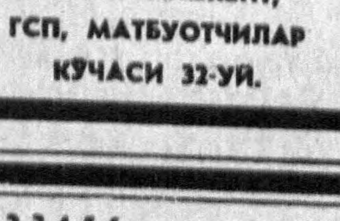

МАНЗИЛИМИЗ:
700083. ТОШКЕНТ, ГСП, МАТБУОТЧИЛАР КЎЧАСИ 32-УЙ.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили «Буюк Турон» кўчаси 41-уй. Босишга топширилди 00.30 1 2 3 4 5 6.